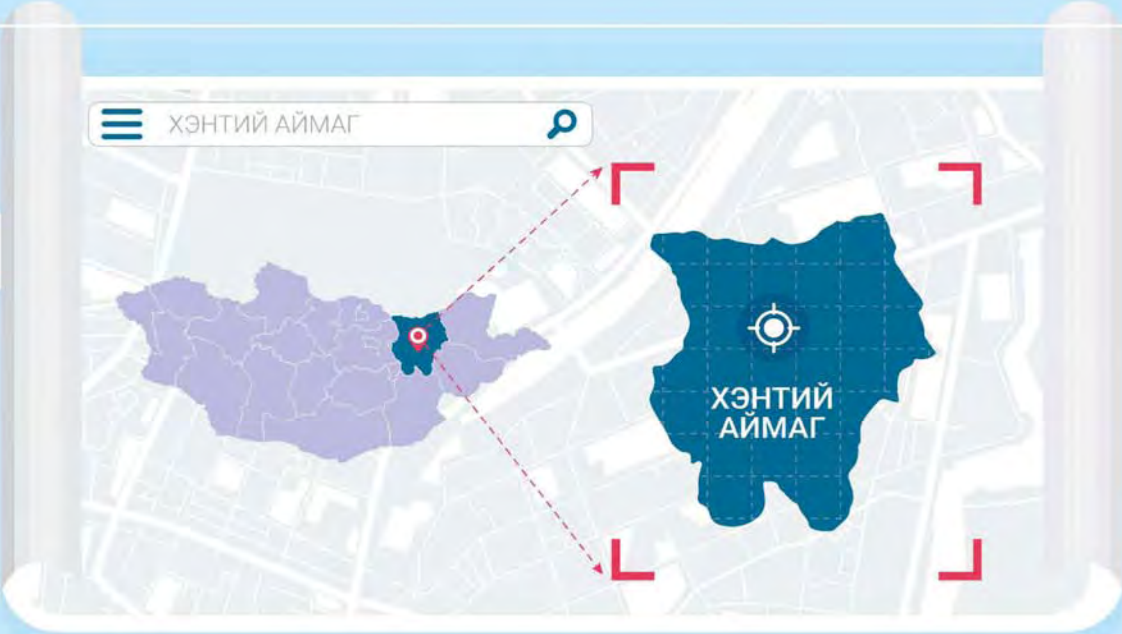

ИРГЭДИЙН ТӨСӨВ

2023 ОНЫ БАТЛАГДСАН ТӨСВИЙН МЭДЭЭЛЛИЙГ АШИГЛАВ

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC
Швейцарын хөгжлийн агентлаг

GLOBAL PARTNERSHIP FOR SOCIAL ACCOUNTABILITY

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

MASAM

Швейцарын хөгжлийн агентлаг болон Нийгмийн эгэх хариуцлагын дэлхийн түншлэлийн санхүүжилтээр Дэлхийн банкны хэрэгжүүлж буй "Монгол Улсад нийгмийн эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх нь" буюу MASAM II төслийн хүрээнд тус аймгийн "Иргэдийн төсөв" эмхэтгэлийг бүтээв.

МЭНДЧИЛГЭЭ

Эрхэм хүндэт Хан Хэнтийчүүд та бүхэндээ мэнд дэвшүүлье !

Төсвийн ил тод, хариуцлагатай байдлыг дээшлүүлж, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх нь төр, иргэдийн хооронд бат бөх түншлэл бий болгоход чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.
Тодруулбал, татвар төлөгч иргэн таны болон аж ахуйн нэгж байгууллагын хөдөлмөрийн үр шимээс бүрдэж байгаа төсвийг чухам юунд зарцуулж буй, ямар үр дүнд хүрэх талаар нээлттэй мэдээлснээр иргэд төсөв боловсруулах үйл явц дахь өөрсдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, цаашлаад төлсөн татварынхаа төгрөг нэг бүрийг хэрхэн зарцуулж буйд хяналт тавих боломж бүрдүүлэх юм.
Иймд Хэнтий аймгийн орон нутгийн 2023 оны төсвийн мэдээллээр “Иргэдийн төсөв-2023” эмхэтгэлийг хэвлүүлэн иргэд та бүхэндээ толилуулж байна. Уг эмхэтгэлд орон нутгийн төсөв, төсвийн бодлого, эх үүсвэр, аймаг, сумын татварын болон татварын бус орлого, зарлагыг ангилал бүрээр оруулсан билээ.
Төсөв боловсруулах үйл явцад иргэдийн оролцоог хангах, төсвийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхэд хувь нэмэр оруулан энэхүү эмхэтгэлийг санаачлан боловсруулж буй Дэлхийн банкны “Монгол Улсад нийгмийн эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх нь” буюу MASAM II төслийн баг, хамт олонд талархал илэрхийлье.

Хүндэтгэсэн
Цэнджавын ЧОГСОМЖАВ
Хэнтий аймгийн Засаг дарга

АГУУЛГА:

1 МЭНДЧИЛГЭЭ
4 АЙМГИЙН МЭДЭЭЛЭЛ
5 ТӨСӨВ ГЭЖ ЮУ ВЭ?
6 АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ТАТВАРЫН ОРЛОГО
7 ОНХС
8 АЙМГИЙН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА
10 АЙМГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА
12 СУМДЫН ТӨСВИЙН НИЙТ ОРЛОГО, ЗАРЛАГА
14 АЙМГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ
15 АЙМГИЙН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ
16 СУМДЫН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ, ОНХС
76 НЭР, НЭРШЛИЙН ТАЙЛБАР
77 АЙМАГ, СУМЫН ЧИГ ҮҮРЭГ
78 ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ТАЙЛБАР

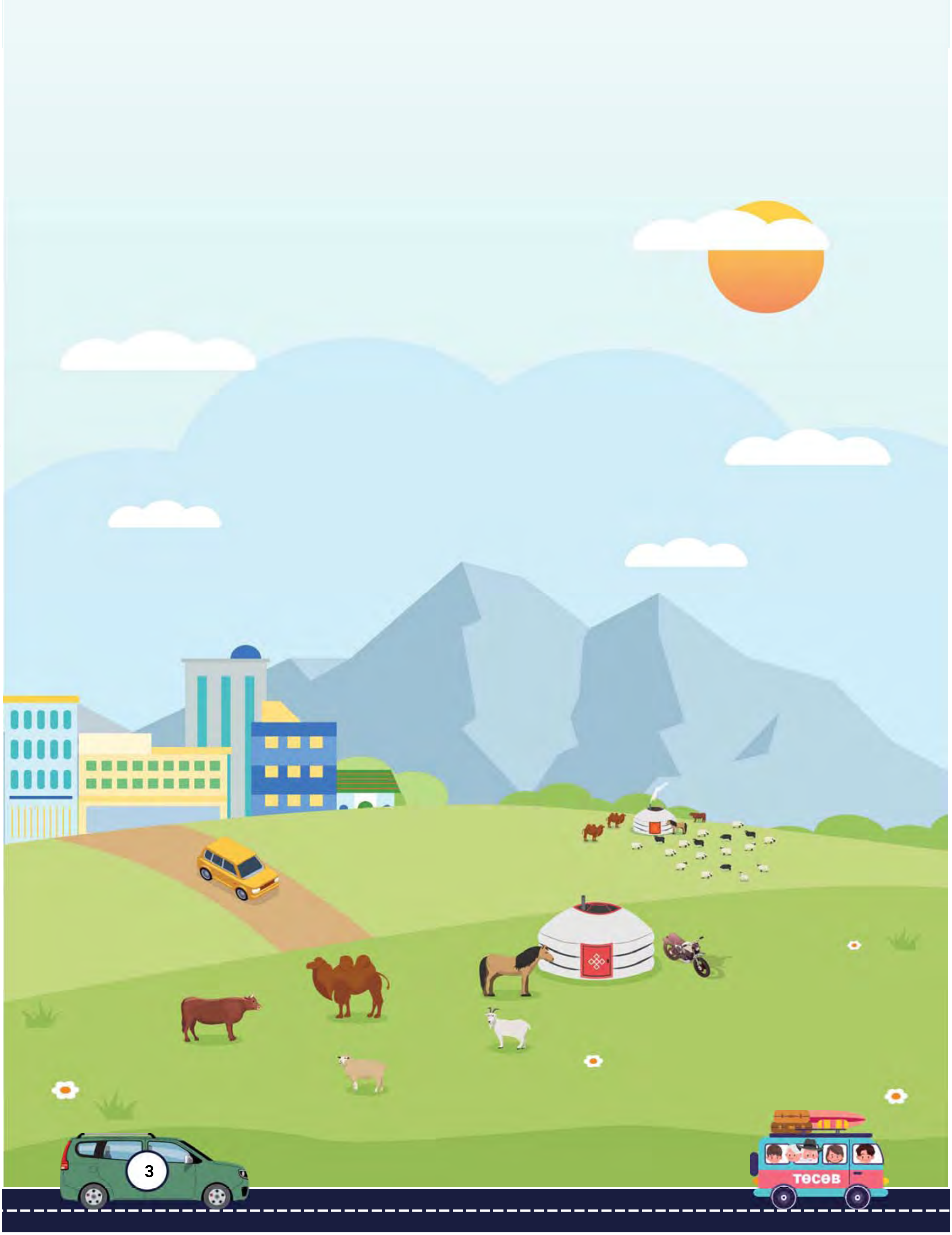
ТӨСӨВ

ХЭНТИЙ АЙМАГ

Хэнтий аймаг нь 1923 онд байгуулагдсан. Аймгийн нутаг засаг захиргааны хувьд 18 сум, 4 тосгон, 89 багтай. Хэнтийн нуруны нэрнээс аймгийн нэр өгөгдсөн ба эзэн Чингис хааны өлгий нутаг юм. Хэнтий аймаг нь Монгол улсын ууган 4 аймгийн нэг бөгөөд Хэнтийн уулархаг нутгийн ихэнхийг эзэлж Хэрлэн, Онон голуудын сав нутагт оршдог. Хэнтий аймаг Монгол орны дорно умар биед оршино. Хэрэглээний бүсчлэлээр зүүн бүст хамаарна. Хойд талаараа Оросын Холбооны Улстай (Өвөр Байгалийн хязгаар) хил залгана. Улс дотор Дорнод, Сүхбаатар, Дорноговь, Говьсүмбэр, Төв, Сэлэнгэ гэх 6 аймаг, улсын нийслэлийн Багануур дүүрэгтэй хаяална.
Аймгийн баруун талаар Хэнтийн нурууны зүүн хошуу сунайна. Нуруунд төрийн тахилгат Бурхан Халдун уул байдаг. Нурууны араас Онон гол, өвөрөөс аймгийн урд талаар хөндлөн урсдаг Хэрлэн гол эх авдаг.

НИЙТ ХҮН АМЫН ТОО

80.0 мянган км2
газар нутагтай

79.4 мянга

50.6% 49.4%

18 сум

89 баг

25.1 мянган өрх

ДНБ (тэрбум төгрөг)

2021	2022
481.1	599.8

Хөдөө аж ахуй	Худалдаа, үйлчилгээ	Үйлдвэрлэл	Бусад
60.1%	24.4%	15.5%	0.0%

*Урьдчилсан гүйцэтгэл

Нийт малын тоо 5,076.5мянган толгой

376.6	434.8	4.1	2,610.8	1,650.2

ТӨСӨВ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Төрийн болон орон нутгийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилгоор төрийн мэдэлд хуримтлуулан хуваарилж зарцуулах хөрөнгө

ТӨСВИЙН БҮТЭЦ:

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, ТЭНЦЭЛ:

АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ТАТВАРЫН ОРЛОГО:

2022 оныг хүртэл:	2022 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс мөрдөж буй
	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын 40 хувь (ШИНЭ)
Нийслэл хотын албан татвар	Нийслэл хотын албан татвар
Газрын төлбөрийн орлогын 60%	
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	
Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр	Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр
Цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын албан татвар	
Өв залгамжлал, бэлэглэлийн албан татвар	Өв залгамжлал, бэлэглэлийн албан татвар
Улсын тэмдэгтийн хураамж	Улсын тэмдэгтийн хураамж
Газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн 20 хувь	Газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн 20 хувь

Нутгийн нийт хүн амын дийлэнх хувийг эзлэх Халх, Буриад үндэстний амьдралын хэв маяг, ёс заншил зонхилдог. Урианхай, Казак, Дөрвөд, Баяд, Дарьганга, Хамниган, зэрэг цөөнх ястан бий.

ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САН:

Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих, бүс нутгийн тэнцвэртэй байдлыг хангах зорилгоор улсын төсвөөс орон нутгийн төсөвт олгохоор дахин хуваарилсан хөрөнгө.

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО:

ОНХС-гийн эх үүсвэр:

- Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр
- Газрын тосны нөөц ашигласны төлбөр
- Ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр
- Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр
- Олон улсын төсөл, хөтөлбөрөөс олгох урамшуулал, дэмжлэг

МАЛЫН ТОО ТОЛГОЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ОРЛОГО:

ШИНЭ

Нэг малын тоо толгойд тухайн татварын жилд ногдуулах албан татварын хэмжээ нь 0-2000 төгрөг байна.

Албан татварын хэмжээг дээрхи хязгаарт багтаан сум, дүүргийн ИТХ малын төрөл тус бүрээр тогтооно.

Дараах зүйлд зарцуулна. Үүнд:

- Бэлчээрийн менежментийг сайжруулах;
- Бэлчээрийн болон газар тариалангийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх;
- Малын эрүүл мэндийг хамгаалах, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх;
- Малын чанарыг сайжруулах;
- Гэмт халдлага, гамшгаас хамгаалах;
- Хур тунадасны хэмжээг нэмэгдүүлэх;
- Малын тэжээлийн ургамал тариалах, тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх;
- Байгаль орчныг хамгаалах, хортон мэрэгчидтэй тэмцэх;
- Малчдад зориулсан сургалт, сурталчилгааны зардалд зарцуулна.

АЙМГИЙН 2023 ОНЫ ТӨСӨВ

ОРЛОГО

АЙМГИЙН НЭГДСЭН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

Аймгийн төсвийн орлого
9,433.3

Сумын төсвийн орлого
27,889.4

Бусад орлого
1,530.6

Орон нутгийн төсвийн орлого
38,853.3

Улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэг
21,272.6

ОНХС-гийн орлогын шилжүүлэг
10,112.4

ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САН

Хар Зүрхний Хөх нуур
Хэнтий аймгийн Цэнхэрмандал сумын төвөөс баруун хойно, зүүн бүсийн төв замаас хойш 35 километрт Цэнхэрийн голын ойр Хар зүрхний хөх нуур бий. Хөх нуур нь Харзүрх уулын өвөрт далайн төвшнөөс дээш 1675 метр өндөрт орших цэнгэг уст том жижиг холбоотой хоёр нуур юм.

ЗАРЛАГА

Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлого: -

- **Орон нутгийн төсвийн урсгал зардал**: 37,093.1
  - 12,061.0 — Цалин хөлс, адилтгах зардал
  - 4,003.1 — Бараа үйлчилгээний зардал
  - 700.2 — Татаас, шилжүүлэг
  - 20,328.8 — Бусад зардал
- **Хөрөнгийн зардал**: 22,803.3
  - - — Барилга, байгууламж
  - 2,945.3 — Их засвар
  - - — Тоног, төхөөрөмж
  - 19,858.0 — Бусад хөрөнгө
- **ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САН**: 10,341.9
  - 4,917.5 — Аймгийн ОНХС
  - 5,424.4 — Сумдын ОНХС

ОРЛОГО

▲▼ өсөлт, бууралт /өмнөх оноос/

АЙМГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО
7,919.1 -0.2▼

ТАТВАРЫН ОРЛОГО: 5,903.0 -37.7%▼

Дүн	Өөрчлөлт	Орлогын төрөл
4,650.0	-44.4%▼	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар
470.0	1.5%▲	Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
920.0	2.2%▲	Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр
163.1	0.0%▼	Улсын тэмдэгтийн хураамж
-	0.0%▼	Газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр
(300.1)	-26.8%▼	Татварын бусад орлого

ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО: 2,016.1 245.0%▲

Дүн	Өөрчлөлт	Орлогын төрөл
-	0.0%▼	Хувьцааны ногдол ашиг
1,631.7	641.7%▲	Өмч ашигласны болон борлуулсны орлого, хүү, торгуулийн орлого
20.0	0.0%▼	Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого
364.4	5.8%▲	Бусад орлого

Дүн	Өөрчлөлт	Орлогын төрөл
4,688.1	8.0%▲	ОНХС-гийн орлогын шилжүүлэг
1,878.6	-71.5%▼	Урд оны үлдэгдэл
13,315.7	293.4%▲	Санхүүгийн дэмжлэг
-	0.0%▼	Сумаас төвлөрүүлэх орлого

НИЙТ ОРЛОГО
27,801.5
14.1%▲

ЗАРЛАГА

▲▼ өсөлт, бууралт /өмнөх оноос/

НИЙТ ЗАРЛАГА
27,801.5
14.1%▲

Дүн	Өөрчлөлт	Ангилал
3,905.4	4.3%▲	Нутгийн удирдлага
825.4	-7.9%▼	Боловсрол, спорт
-	0.0%▼	Эрүүл мэнд
-	0.0%▼	Хот тохижилт, нийтийн аж ахуйн үйлчилгээ
3,347.2	69.5%▲	Хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээ
4,917.5	0.0%▲	ОНХС
494.4	32.7%▲	Бусад
1,187.4	1.8%▲	Байгаль орчин
713.7	-7.1%▼	Соёл
152.7	0.0%▼	Нийгмийн хамгаалал
1,690.0	87.8%▲	Зам, тээвэр
8,821.6	0.6%▲	Хөрөнгө оруулалт
1,746.2	144.9%▲	Эргэн төлөгдөх зээл

АЙМГИЙН ТӨСВИЙН НИЙТ ЗАРЛАГА
27,801.5 14.1%▲

Дүн	Өөрчлөлт	Ангилал
-	0.0%▼	Сумдад олгох санхүүгийн дэмжлэг
-	0.0%▼	Улсад төвлөрүүлэх орлого

СУМДЫН ТӨСВИЙН НИЙТ ОРЛОГО (сая төгрөг)

Рашаан хад
Рашаан хаднаа дээд палеолитын үеэс дундад зууны үе хүртэлх түүхийн олон үед хамаарах ан амьтан, хүний зургийг цоолборлож, зурж, овгийн хэдэн зууны тамгыг сийлж, орхон, кидан, араб-перс, хятад, төвд, монгол бичгээр хорь гаруй бичээс бичиж үлдээсэн ба орчинд нь малтлага хийхэд хөрсний бүтцэд дөрвөн соёлт давхарга байгааг илрүүлсэн байна.

СУМДЫН ТӨСВИЙН НИЙТ ЗАРЛАГА (сая төгрөг)

ЗАРЛАГА

НИЙТ ЗАРЛАГА
42,436.8
7.9%▲

Дүн	Өөрчлөлт	Ангилал
17,170.8	12.2%▲	Нутгийн удирдлага
7,982.3	-12.9%▼	Боловсрол, спорт
949.0	23.3%▲	Эрүүл мэнд
-	0.0%▼	Зам, тээвэр
8,533.8	32.6%▲	ОНХС
-	0.0%▼	Байгаль орчин
1,226.9	-1.7%▼	Соёл
2,327.7	25.4%▲	Хот тохижилт, нийтийн аж ахуйн үйлчилгээ
-	0.0%▼	Хөрөнгө оруулалт
4,246.3	-6.6%▼	Бусад
-	0.0%▲	Аймагт төвлөрүүлэх орлого

Баян Дуурлиг
Баян-Адрага сумын урдах нарсан ойг Дуурлиг нарс гэх ба сумын төвөөс 1 км зайд модон дотор эртний Хүннүгийн үеийн 200 гаруй булшнууд дөрвөлжин болон дугуй хэлбэртэй чулуун дараастай өмнө талдаа үүдэвчтэй дунджаар 20-30 м, голчтой бөгөөд зарим нь 40:40 м хүртэл хэмжээтэй дөрвөлжин хүрээтэй ба эдгээрийг язгууртны булш бунхан гэж үздэг.

АЙМГИЙН НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

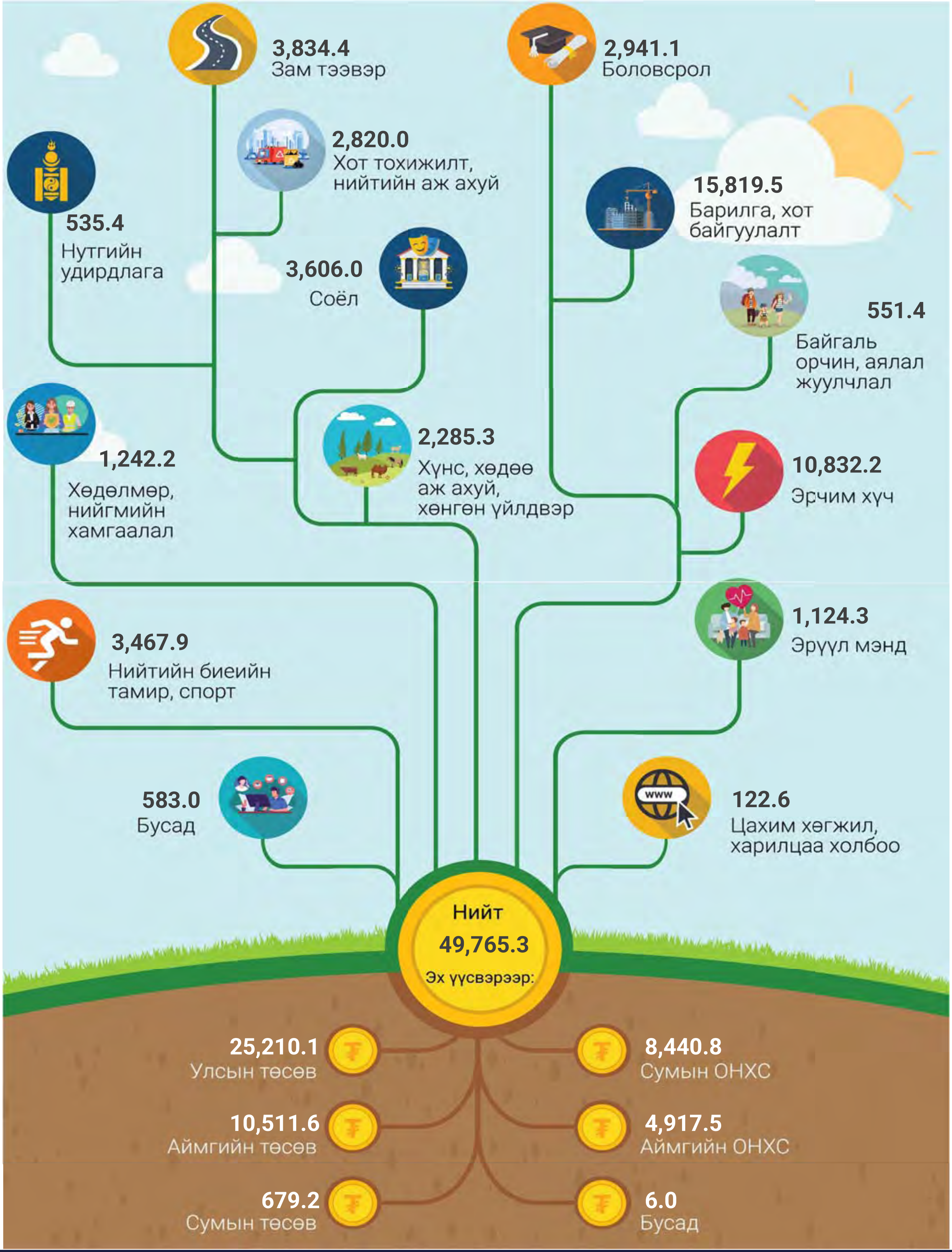

АЙМГИЙН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

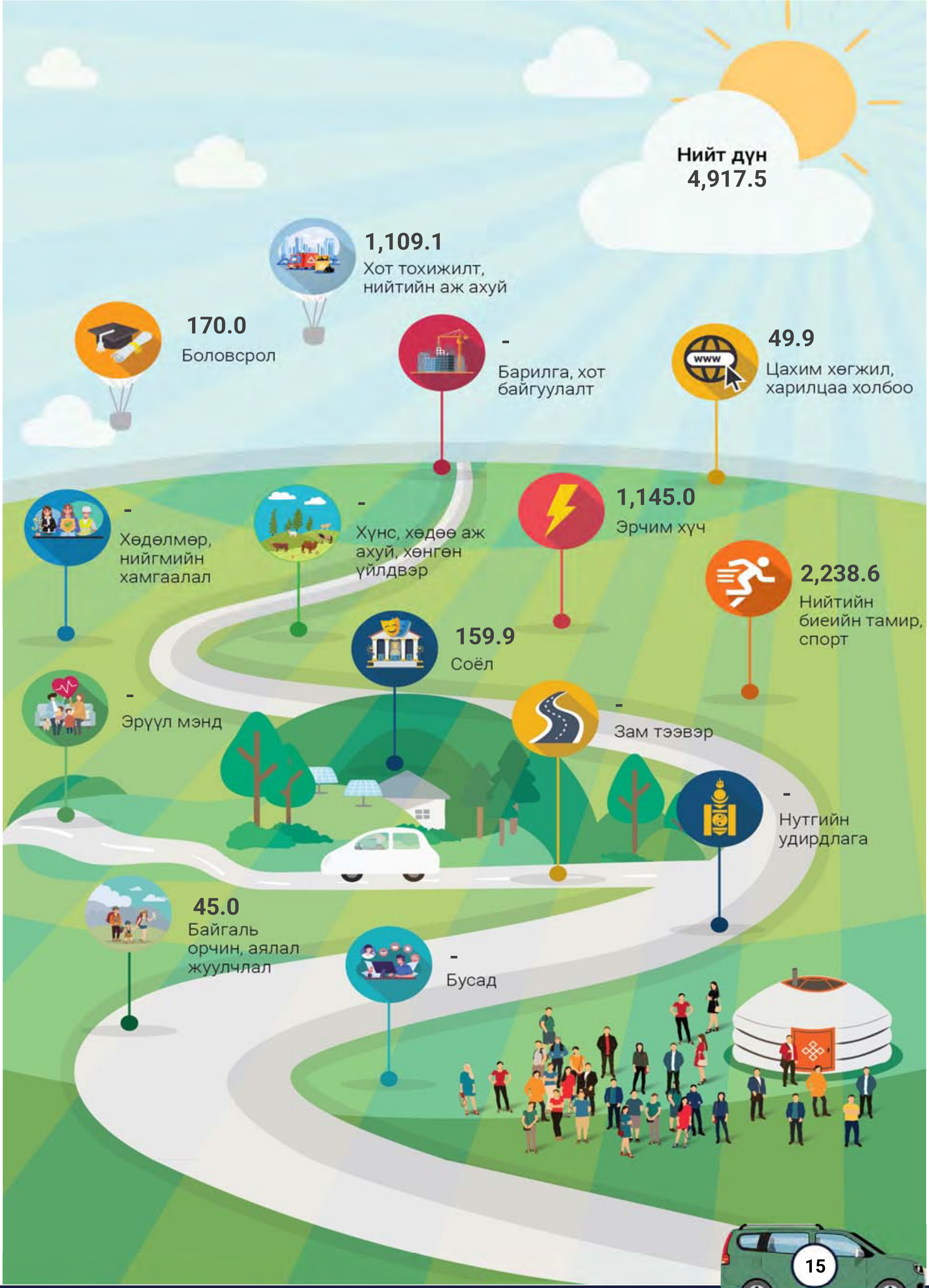

БАТНОРОВ СУМ

496.928 км2 газар нутагтай.

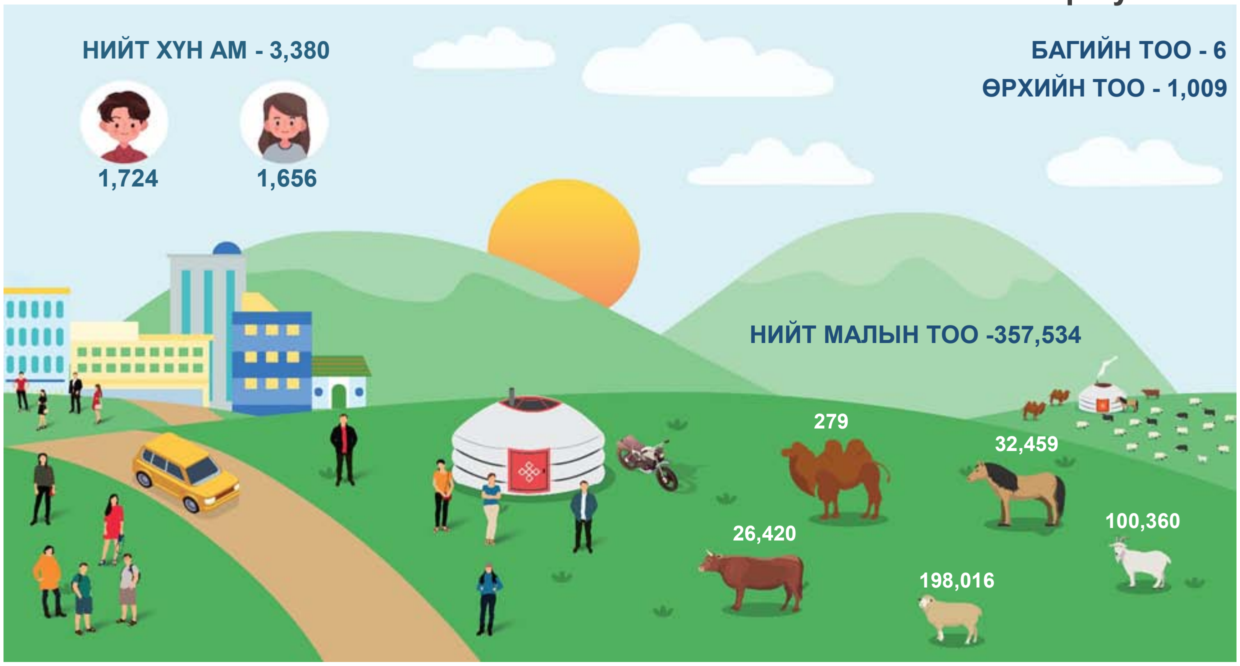

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

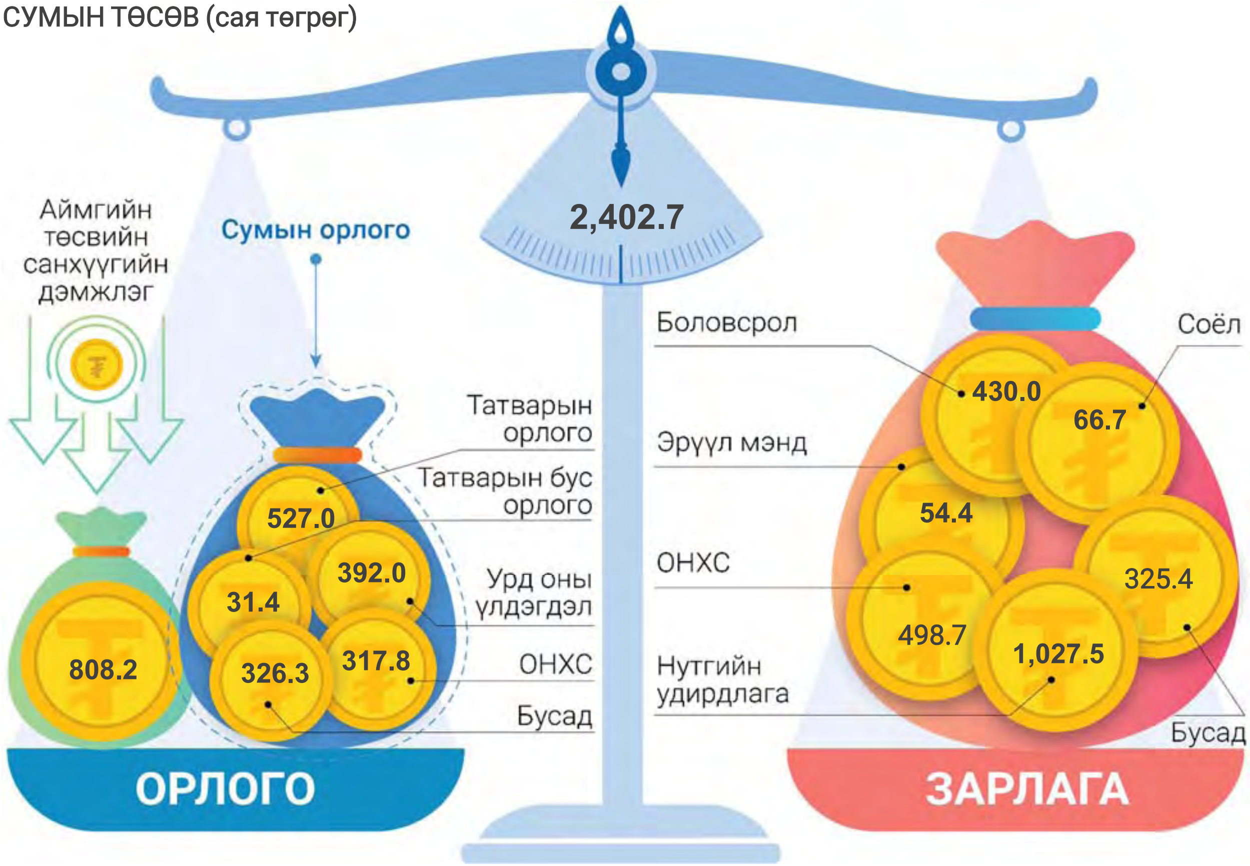

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

1,797.80
Сургуулийн барилга, урлаг заал, 320 суудал

98.1
Соёлын төвийн барилгын дотор засвар

2253.5
Чингис хаан аялал, жуулчлалын цогцолборын цахилгаан хангамж

1,324.80
Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга

АЙМГИЙН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

38.0
Орон сууцын байруудын дээврийн их засвар /Хэнтий, Батноров сум,

195.0
Ерөнхий боловсролын сургуулийн спорт заалны их засвар /Батноров сум,

СУМЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

35.0
Нутгийн удирдлагын ордоны Иргэний танхим тохижуулах

АЙМГИЙН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

301.1
Шинэ суурьшлын бүсэд 0.4-ийн агаарын шугам байгуулах /Батноров сум/

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

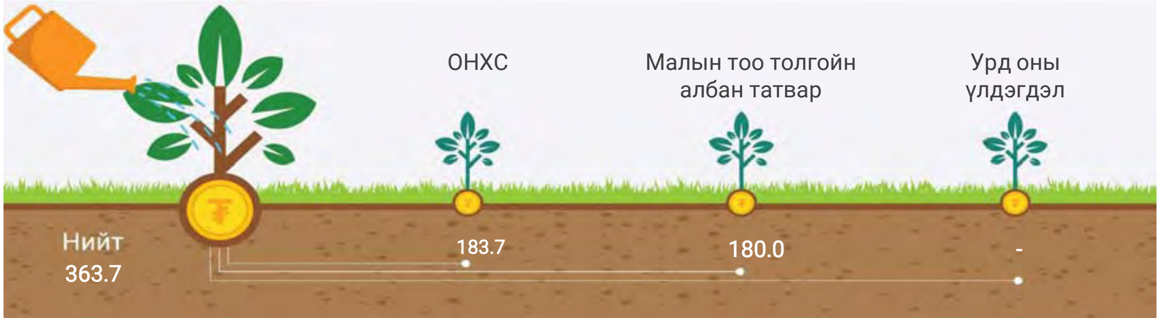

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ (сая төгрөг)

15.0	Хогын цэгийг тохижуулах
100.0	Наадмын талбайг шинэчлэх, өргөтгөл тохижилтын ажил
60.7	Гудамжны гэрэлтүүлэг нэмэх, засвар хийх
8.0	Гэрэгэ цахим төлбөрийн машинтай болох
15.0	Булаг шандын эх хаших
40.0	Малын эрүүл ахуй сайжруулах, машин тоног төхөөрөмж
30.0	Малын үржил угсаар сайжруулах
19.0	Булгын эх хаших
10.0	Мал эмнэлэгт вазцин хадгалах хөргүүр
50.4	Багуудад бодын тарилгын хашаа
15.6	Үлийн цагаан оготоно устгах

БАТШИРЭЭТ СУМ

702.053 км2 газар нутагтай.

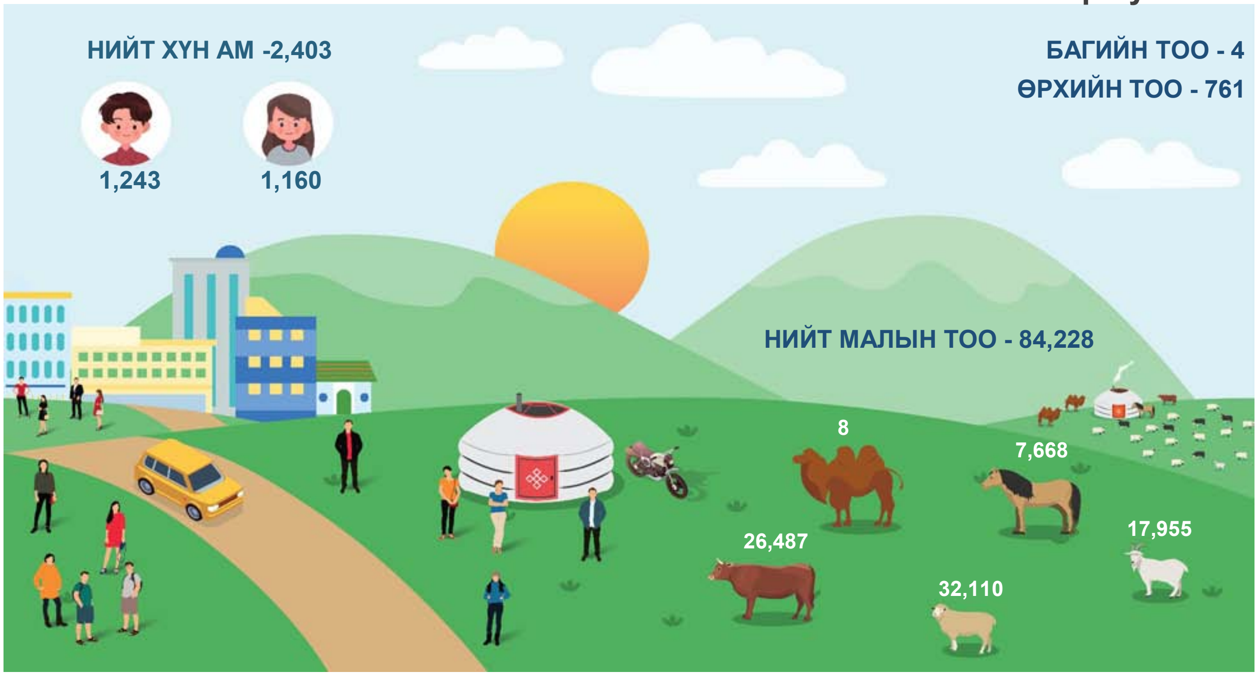

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

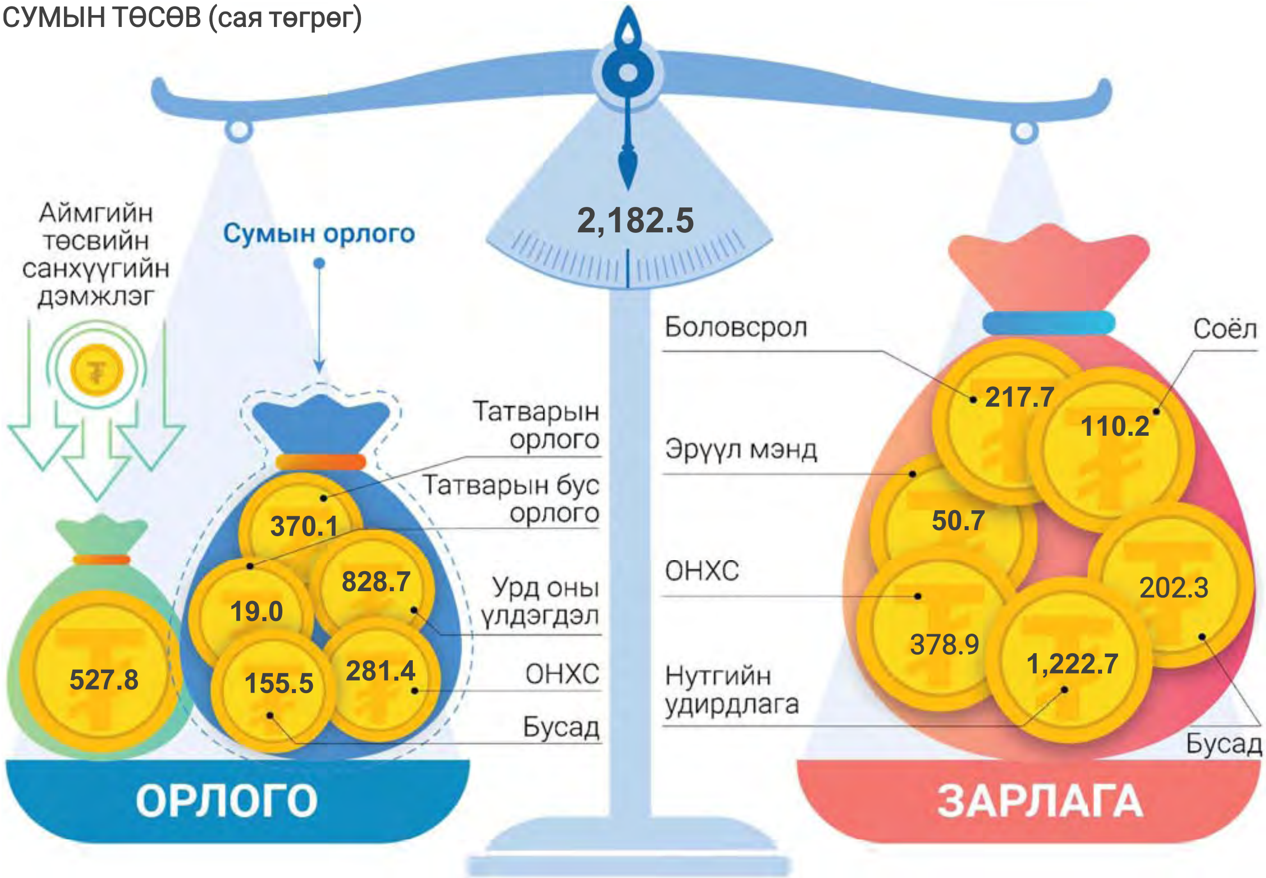

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

2,773.0
Сургуулийн дотуур байрны барилга, 100 ор

519.6
Соёлын төвийн барилга, 300 суудал

1,425.6
Онон голын төмөр бетон гүүр, 209.0 у/м

2,729.7
Бархын голын төмөр бетон гүүр, 121.3 у/м, хайрган зам, 1.2 км

84.9
Шинэ суурьшлын бүсийн хэрэглэгчдийг эрчим хүчинд холбох /Хэнтий,

1,082.8
Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл

СУМЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

10.0
Халуун усны газарт, худаг, бохирын хоолой

17.7
Халуу усны дутуу санхүүжилт

35.0
Сумын ерөнхий төлөвлөгөө

40.0
Хогийн машин худалдан авах

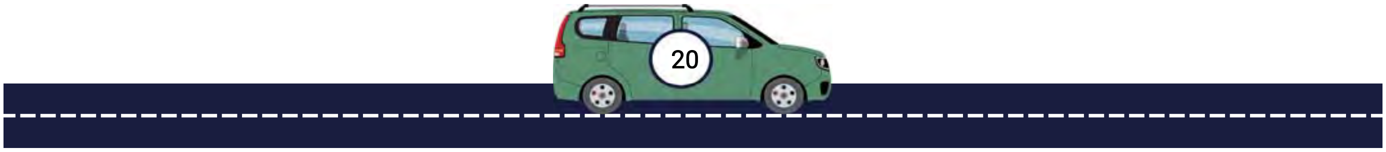

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

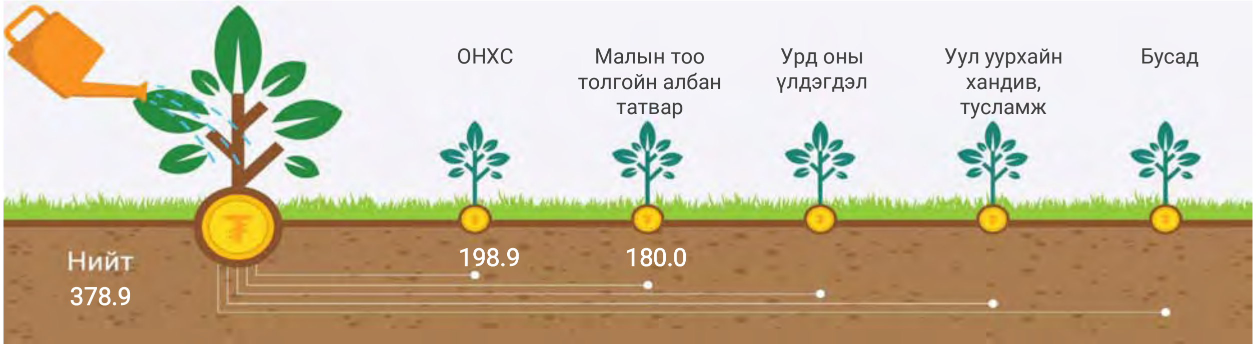

СУМЫН ОНХС

40.0 ЕБС-ийн заалны засвар	30.4 Малчдын мэдээллийн төв засварлах	10.0 Онон багийн төв тохижуулах	95.0 Авто зам үргэлжлүүлэх	20.0 Замын хонхор хотгорыг тэгшилж янзлах
5.0 Энгийн төмөр гүүр засварлах	7.0 Өглөгчийн хэрмийг хамгаалах	10.0 Монгол толгойгоос уулын арын зам тэгшилж янзлах	30.0 Жижиг голуудад гүүр тавих /навчит, Барх салаа, зүүн номгон/	54.0 Гэрэлтүүлэг үргэлжлүүлэх
10.0 Хурхын гүүр засварлах	22.0 Малын үүлдэр угсаа сайжруулах	5.0 Мал тарилгын хашаа шинэчлэх	30.0 Сэг зэм устгах цэг байгуулах	5.0 Мал угаалгын ванныг засварлах
5.5 Гүн өрмийн худгуудыг засварлах				

БАЯН-АДАРГА СУМ

302.607 км2 газар нутагтай.

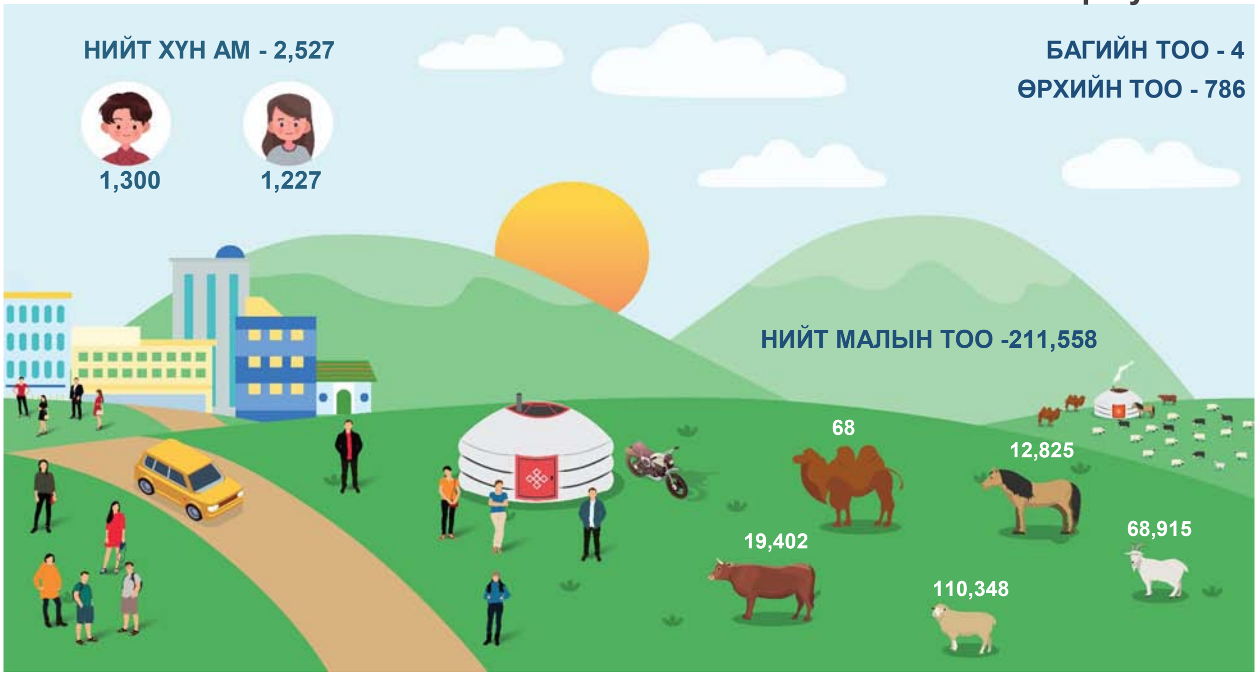

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

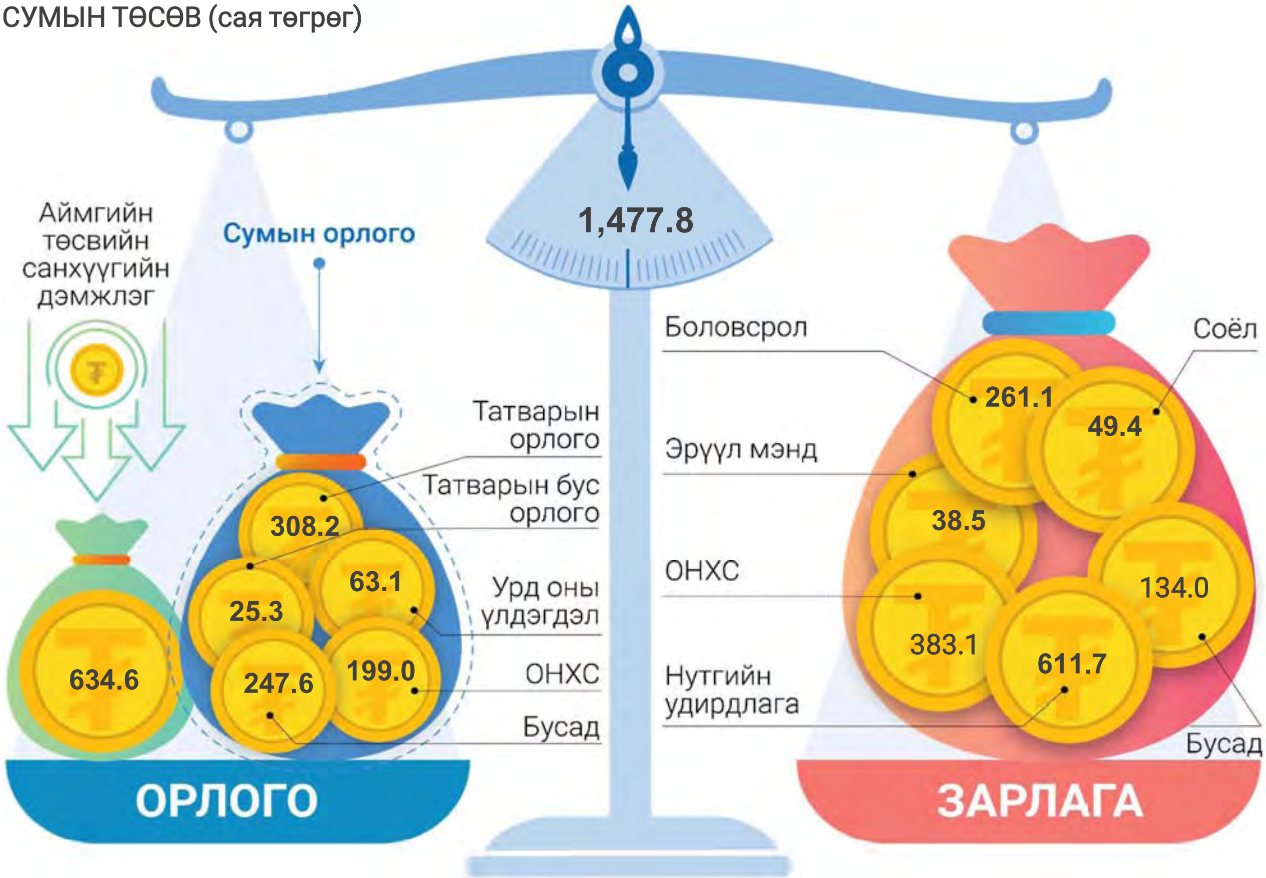

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

1,162.8
Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга

1,602.7
Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

381.8
Сургуулийн барилгын өргөтгөл

46.1
Цэцэрлэгийн барилгын их засвар

2,253.5
Чингис хаан аялал, жуулчлалын цогцолборын цахилгаан хангамж

АЙМГИЙН ТХО (сая төгрөг)

100.0
Сургуулийн барилгын их засвар /Хэнтий, Баян-Адарга сум/

АЙМГИЙН ОНХСХО

50.0
Соёлын төвийн дээврийн их засвар /Баян-Адрага сум/

СУМЫН ОНХС

20.0
Өлзийт овооны арын гүүр

СУМЫН ОНХС

110.0
Наадмын талбай шинээр барих

8.0
Адарга багийн төвийн их засвар

53.7
Гудамжны гэрэлтүүлэг

10.0
Хогийн цэг цэгцлэх

40.4
Худаг гаргах уст цэг нэмэгдүүлэх

50.5
Ногоон байгууламжийг төмөр хашаатай болох

20.0
Тоглоомын талбайн тоглоом нэмэгдүүлэх

14.5
Мал тарилгын хашаа барих

36.0
Хөдөө багт худаг нэмэгдүүлэх

20.0
Бог малын угаалгын ванн шинээр барих

БАЯНМӨНХ СУМ

255.387 км2 газар нутагтай.

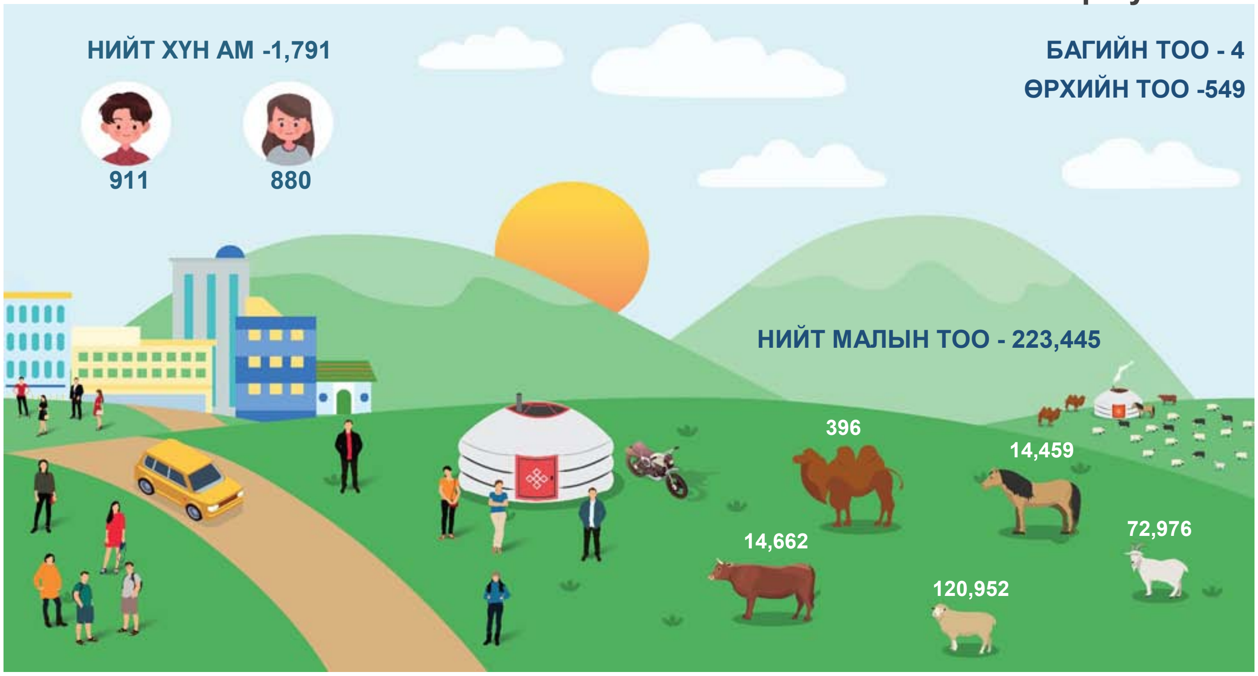

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

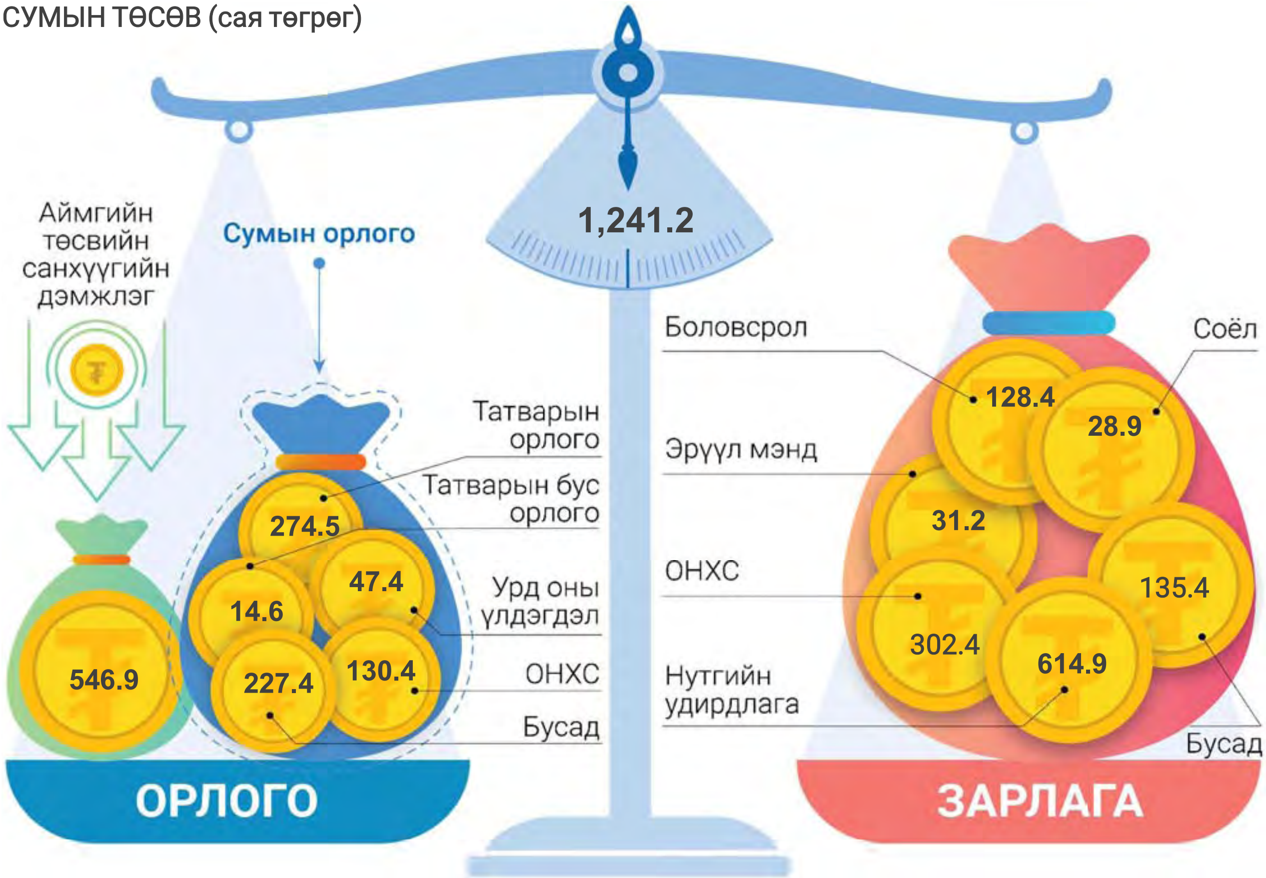

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

126.9
Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл

850.0
Спорт цогцолборын барилга

АЙМГИЙН ОНХСХО

40.0
Сумын төвийн гэр хорооллын гэрэлтүүлэг /Баянмөнх сум/

АЙМГИЙН ТХО

173.0
Эрүүл мэндийн төвийн засвар /Баянмөнх сум/

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

10.0
Мод хамгаалах хашаа

18.0
Гамшгаас хамгаалах, хэрэгсэл авах

8.0
Малчдад зориулсан сургалт хийх төхөөрөмж худалдан авах

2.2
Бог малын ээмэгжүүлэлт, ангилан ялгалт

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

85.0
Ковш худалдан авах

17.0
Шүдний кабинет байгуулах

8.7
Моргийн хөргөгч худалдан авах

19.7
Шинэ суурьшлийн бүс худалдан жишиг сууц зураг төсөв хийлгэх

45.0
Трактор худалдан авах

20.0
Мод тарих услалгааны систем, багаж

19.8
Гүн өрмийн цооног

5.0
Малын өвчинтэй тэмцэх хэрэгсэл худалдан авах

35.0
Өвсний агуулах барих

9.0
Ангус бух худалдан авах

БАЯН-ОВОО СУМ

336.918 км2 газар нутагтай.

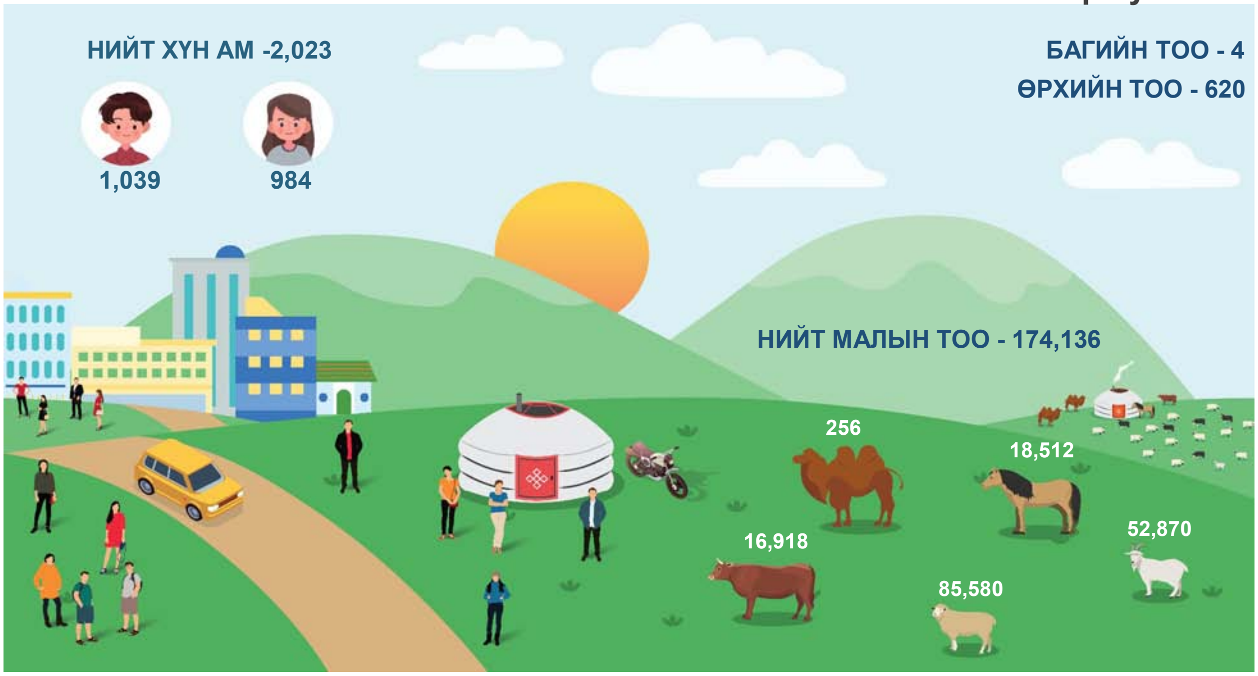

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

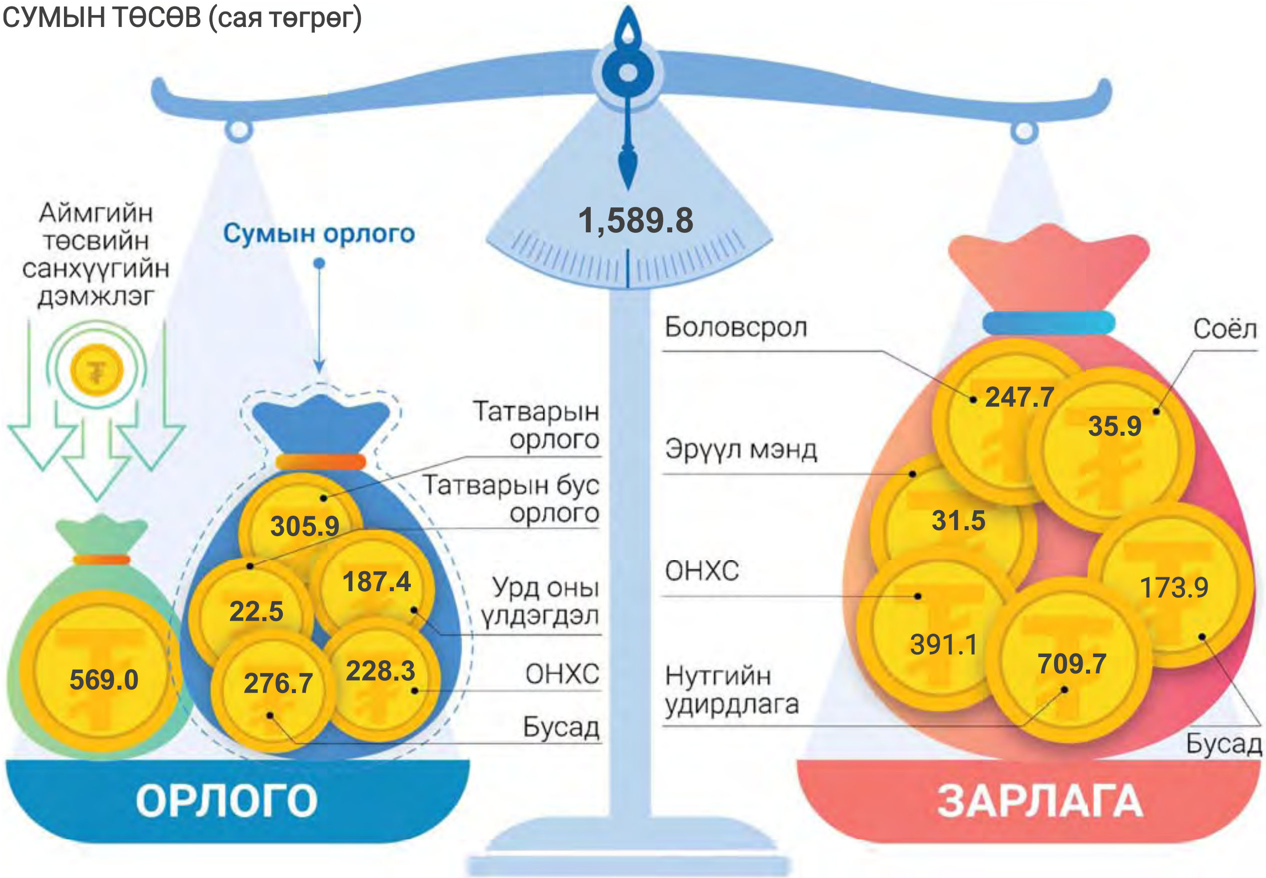

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

782.6 Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга

304.0 Цагдаагийн тасгийн байр

1,602.7 Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

181.9 Сумын төвийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцын өргөтгөл,

877.0 Сумын төвийн байгууллагуудын дулаан хангамжийн систем

АЙМГИЙН ТХО

354.3 Сургуулийн барилгын их засвар /Хэнтий, Баян-Овоо сум/

СУМЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

40.5 Байгалийн нөөц ашиглах тухай хуулийг хэрэгжүүлэхэд

14.7 Камерийн урсгал засвар

2.1 Архивын улсын үзлэгт бэлтгэх

5.5 Соёлын төвд техник тоног төхөөрөмж материал авах

СУМЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

5.0 Орон нутгийг судлах танхимын тохижилт

2.7 Ахмадын хорооны үйл ажиллагааны зардал

12.0 Гэрэл зургийн альбом хийх

10.0 Наадмын талбайн зураг төсөв

9.1 Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын үйл ажиллагаанд

5.0 Засаг даргын нөөц хөрөнгө

10.0 Эрсдлийн сангийн нөөц хөрөнгө

3.0 Баяр наадмын зардал

1.6 Ахмадын сан

28.1 Засаг даргын мөрийн хөтөлбөрийн хэрэгжүүлэх зардал

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

110.0
Наадмын талбай шинээр барих

87.8
Хөдөлмөр зуслангийн байр барих

5.0
Гэр бүлийн цэцэрлэгт хүрээлэнг тохижуулах, гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлэх

19.0
Гудамж талбайн гэрэлтүүлэг, засвар арчилгаа

6.5
Мод сөөг тарих, хашаажуулах

5.0
Мал эмнэлгийн лабораторийн тоног төхөөрөмж

60.0
Хөдөөгийн багт худаг гаргах

25.0
Долоон худгын аманд мал угаалгын банн барих

12.8
Наран багийн мал угаалгын банн засварлах

60.0
Ариутгалын машин

АЙМГИЙН ОНХС-ГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

40.0
Хөдөлмөр зуслангийн амралтын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам

БАЯНХУТАГ СУМ

602.694 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

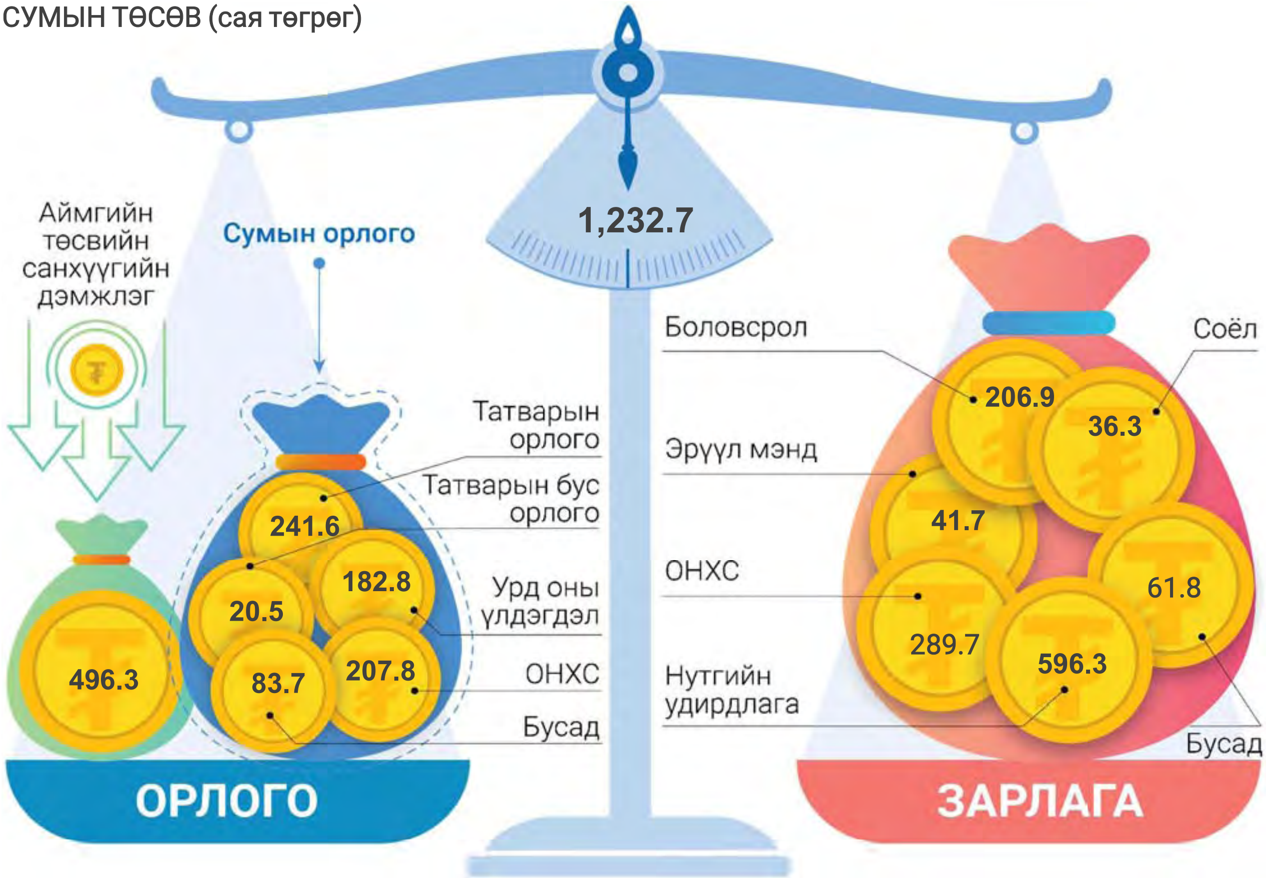

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

1,602.7
Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

301
Дотуур байрны барилга, 40 ор, гал тогооны хамт

84.9
Шинэ суурьшлын бүсийн хэрэглэгчдийг эрчим хүчинд холбох

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

172.0
Эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Хэнтий, Баянхутаг сум/

20.0
Эрүүл мэндийн төвд автомашин

АЙМГИЙН ОНХС

45.0
Хогийн цэгийг цэгцлэх, хашаажуулах /Баянхутаг сум/

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

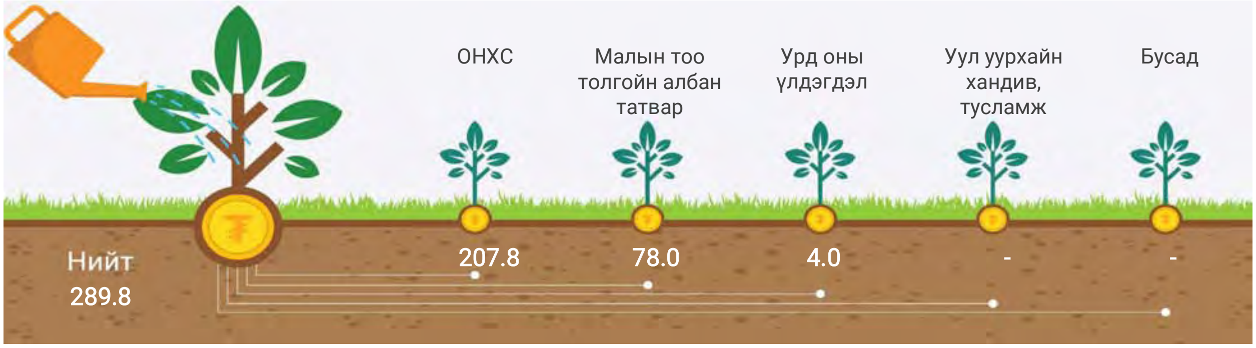

СУМЫН ОНХС

5.8
Баяр наадмын зардал

90.0
Хог цэвэрлэх /Ковш/

65.0
Саам эмчилгээ

9.9
Эмнэлгийн гал тогоо

30.0
Сумын төвд худаг

5.0
Соёлын төвийн халаалтын засвар

6.1
Тэр бум мод

4.0
Малын үзлэг ангилалт

31.0
Мэрэгч, хортон шавьж устгах

18.0
Зөөврийн сууц

25.0
2-р багт мал угаалгын ванн

БИНДЭР СУМ

540.959 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

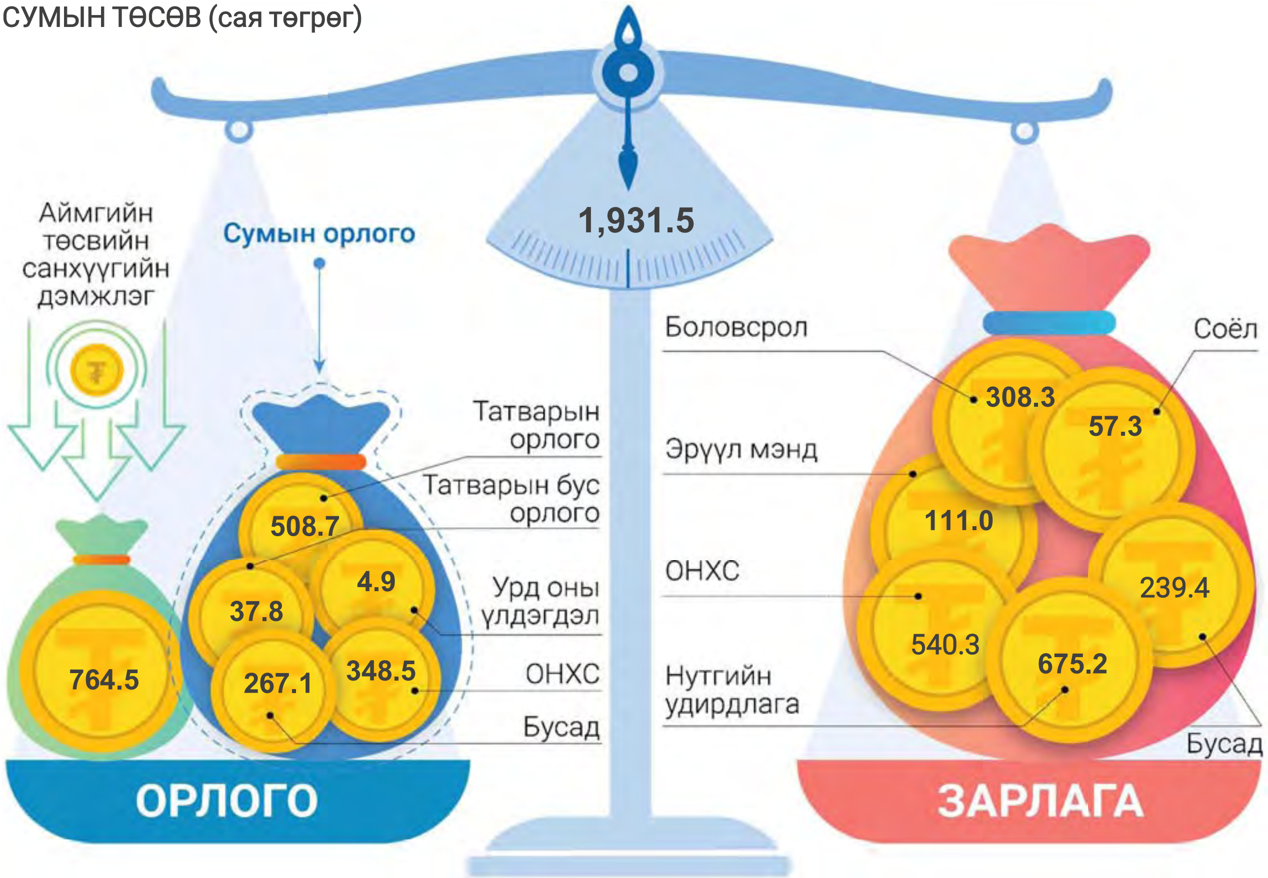

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

476.8
Их хуралдай цогцолборын барилгын интерьер, дотоод уран сийлбэр шинэчлэл,

2,473.30
"Их хуралдай" цогцолборын барилгын зоорины ажил, гадна

358.9
Сургуулийн спорт заалны барилга

2,932.10
Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор

641.4
Онон голын төмөр бетон гүүр, 209.0 у/м

1,725.00
Сум дундын эмнэлгийн барилга, 20 ор

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

20.0
Цанын баазын зураг төсөл /Биндэр сум/

50.0
Багийн төвийн барилга /Баян-Өндөр баг/

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

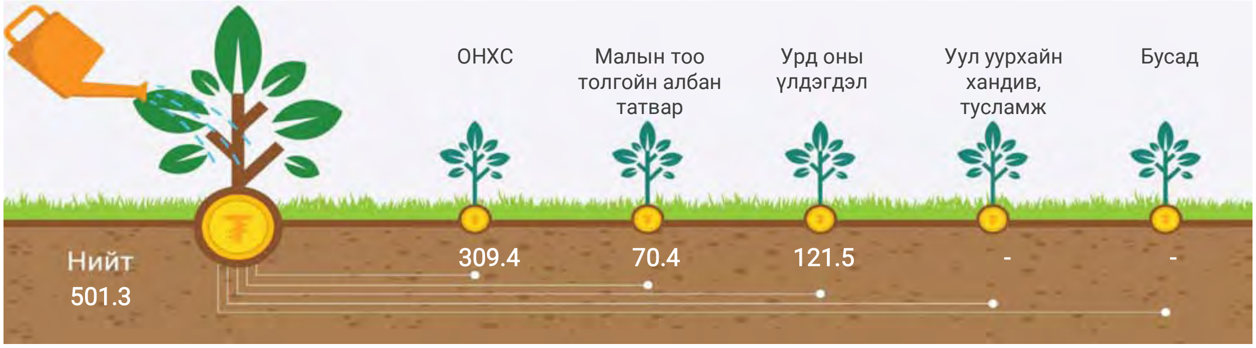

СУМЫН ОНХС

- **30.0** Дулаан граж
- **45.2** Наадмын талбай өргөтгөх
- **56.6** Залуус хөгжлийн төв
- **6.9** Бэлчир нуурын эх хамгаалах
- **10.0** Цацан толгойн мал угаалгын ванн, тарилгын хашаа, худаг иж бүрдэл
- **2.8** Баянбүрд гүн өрмийн худаг, мал тарилгын хашаа
- **50.0** Сумын төвийн замын засвар
- **80.0** Сумын төвийн гэрэлтүүлэг
- **30.0** Авьяас хөтөлбөр үргэлжлүүлэх
- **15.0** ЗДТГ засвар
- **19.0** Цэцэрлэгт хүрээлэнгийн тохижилт
- **64.0** Сумын төвийн тохижилт
- **4.5** Буурлын худаг автомат болгох
- **8.0** Цагаан хаалга засвар
- **23.0** Багийн төвийн тохижилт, засвар
- **25.0** Сургуулийн төмөр хашаа
- **11.0** Урт булгийн худаг засварлах
- **5.3** Дарьхитын худаг засварлах насос суулгах
- **7.3** Малын эрүүл мэндийг хамгаалах
- **7.6** Мал угаалгын зөөврийн ванн

БОР-ӨНДӨР СУМ

15.137 км2 газар нутагтай.

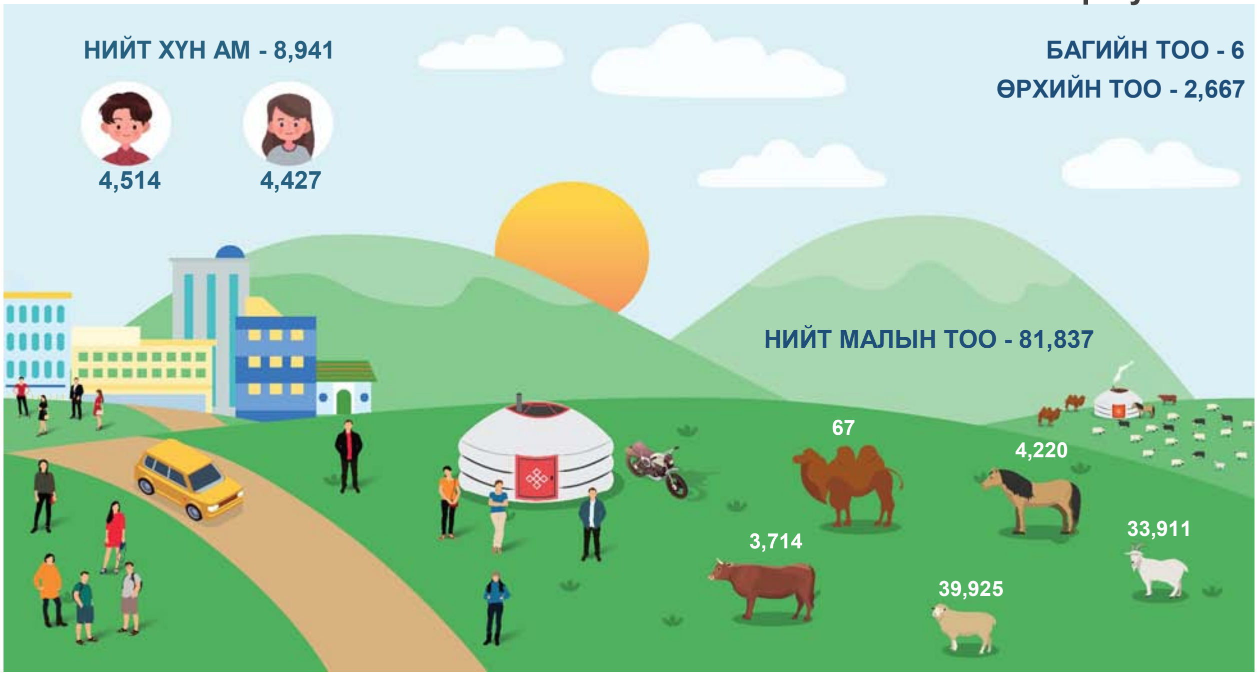

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

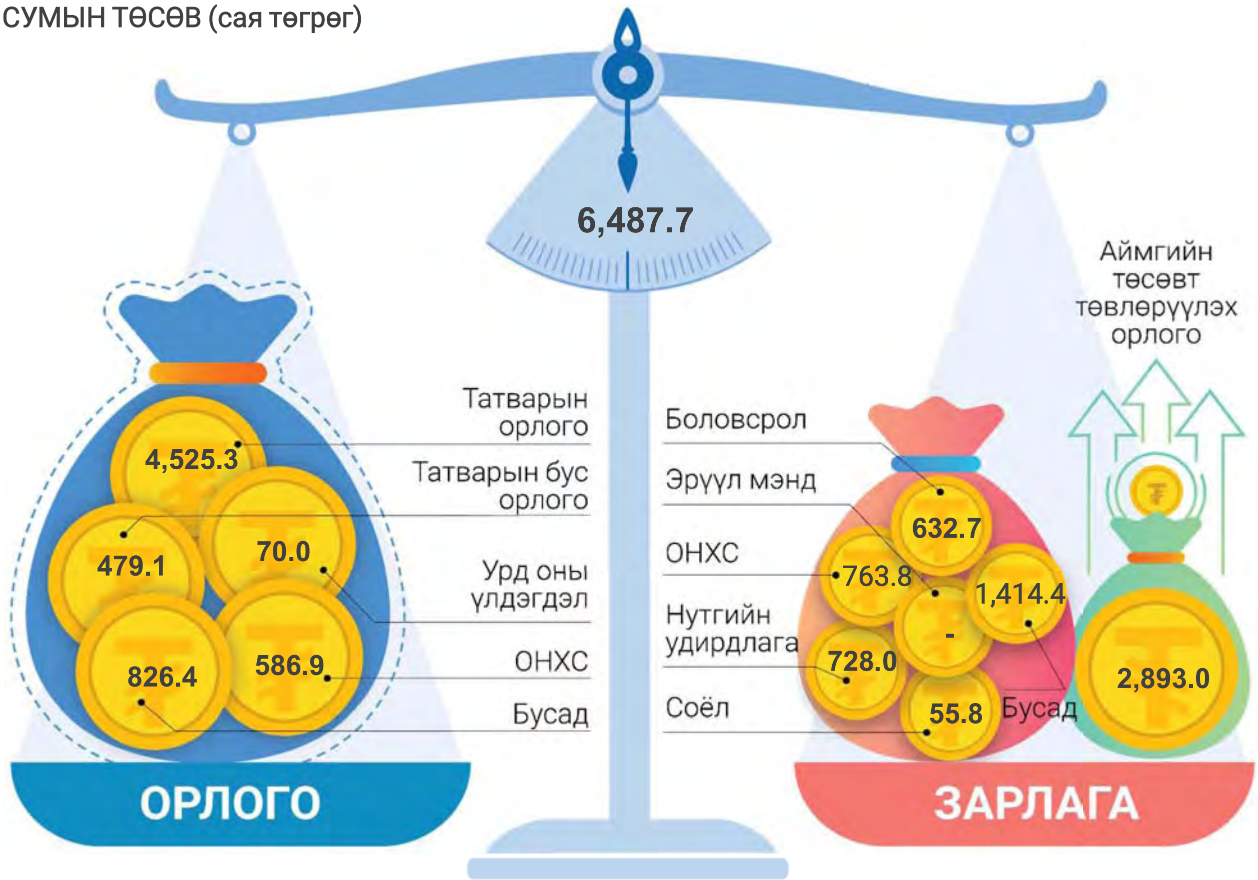

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

7,558.60
Сумын төвийн төвлөрсөн дулаан хангамж, цэвэр ус, ариутгах татуургын шугам

1,131.50
Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор

2,554.90
Даланжаргалан-Бор-Өндөр чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 50 км

5,520.30
Нэгдсэн эмнэлгийн өргөтгөлийн барилга

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

50.0
1-р цэцэрлэгийн барилгын дээврийн засвар, фасадны дулаалгын ажил

СУМЫН ТӨСӨВ

30.0
Мах хөлдөөх, агуулах контейнер 20 тн

АЙМГИЙН ОНХС

50.0
3-р цэцэрлэгийн гадна фасадын их засвар

60.0
Бор-Өндөр цогцолбор сургуулийн дотуур байрны гадна фасадын засвар

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

4.0	Дугуйт тэшүүр мөсөн хокейн талбай
19.4	Хөл бөмбөгийн талбай
10.4	Нийтийн халуун ус барих
101.8	Усны машин
80.0	Ногоон байгууламж бүхий чийрэгжүүлэх талбай
178.3	Гэрэлтүүлэг 3-р баг
19.0	Гэрэлтүүлгийн засвар үйлчилгээ
10.0	Камерийн засвар үйлчилгээ
40.0	Ухаалаг усан сан
171.0	Гэрэлтүүлэг 4-р баг
100.0	Гэрэлтүүлэг 1-р баг
20.0	Өвс тэжээлийн нөөц
10.0	Малын чанар сайжруулах

БЭРХ ТОСГОН

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

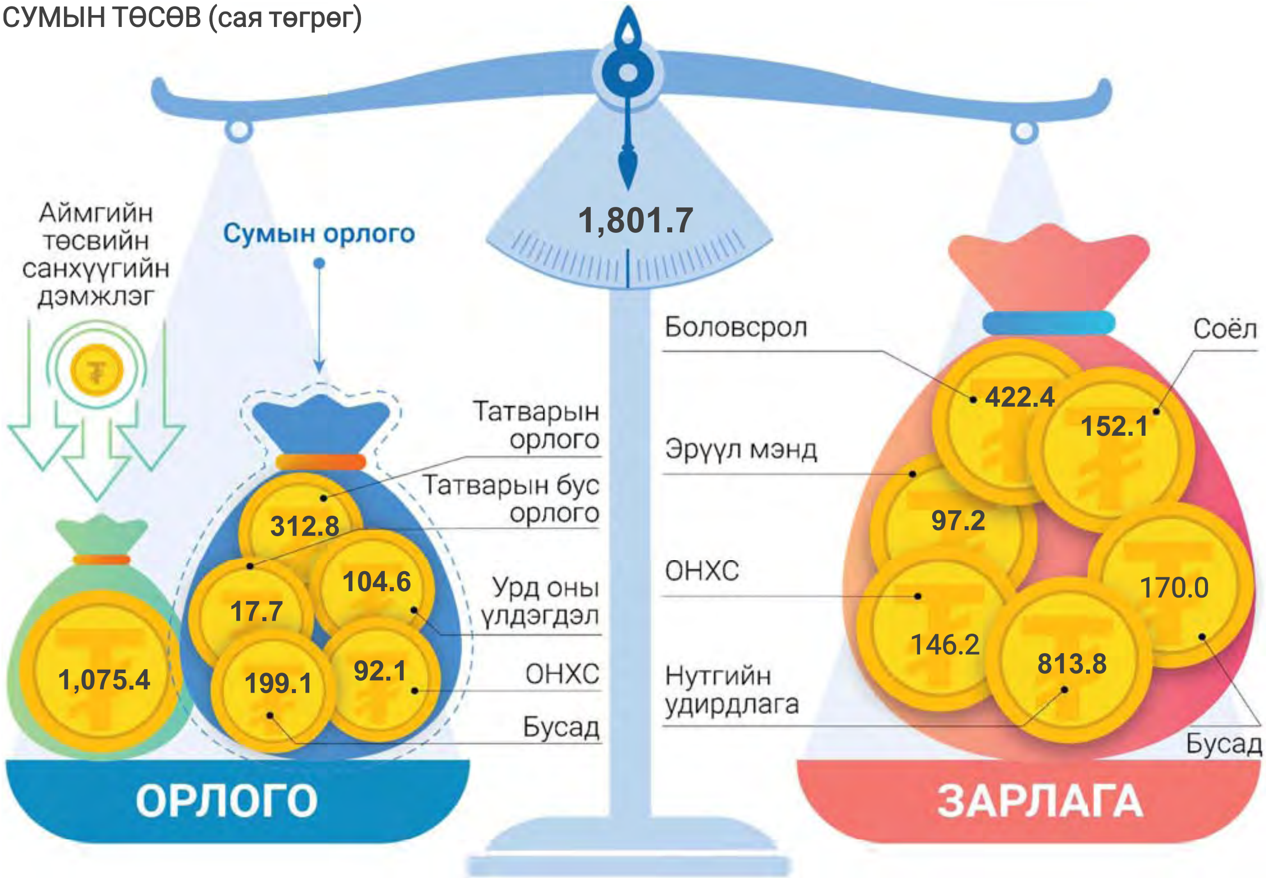

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

838.4
Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга

304
Цагдаагийн тасгийн байр

1,602.7
Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

2895.6
Олон улсын стандартын сургуулийн барилга, 640 суудал

16.7
Соёлын ордны их засвар

6911
Дулааны станц

1502
Дулаан хангамжийн шугам сүлжээ, дулаан дамжуулах төв

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

38.0
Орон сууцын байруудын дээврийн их засвар

195.0
Ерөнхий боловсролын сургуулийн спорт заалны их засвар

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

25.1
Хотын төвийн гэр хороололд худаг нэмж байгуулах

76.0
Наадмын талбай тохижуулах

20.0
Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайд камер нэмж байршуулах

5.0
Малчдын уулзалт зохион байгуулах

20.1
Худаг нэмж барих

Бурхан Халдун

Өмнөдэлгэр сумын нутаг дахь ой хөвчит энэ уулын нэр нь анх цайзат бэхлэлт гэсэн утгыг илэрхийлж байснаа XII зууны үед тахилгын газар гэсэн утга санаатай болжээ. Харин XVII зууны үед Монголын түүхчид бурхан гэдэг үгтэй холбон тайлбарласнаас эл үгийн анхын утга мартагдсан байна. Тэмүүжин багадаа хэдэнтээ Гурван мэргэд мэт дайснууддаа мөшгөгдөн дутааж байх үедээ Бурхан Халдун ууланд бүгэн амь гарч байжээ.

ГАЛШАР СУМ

666.675 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

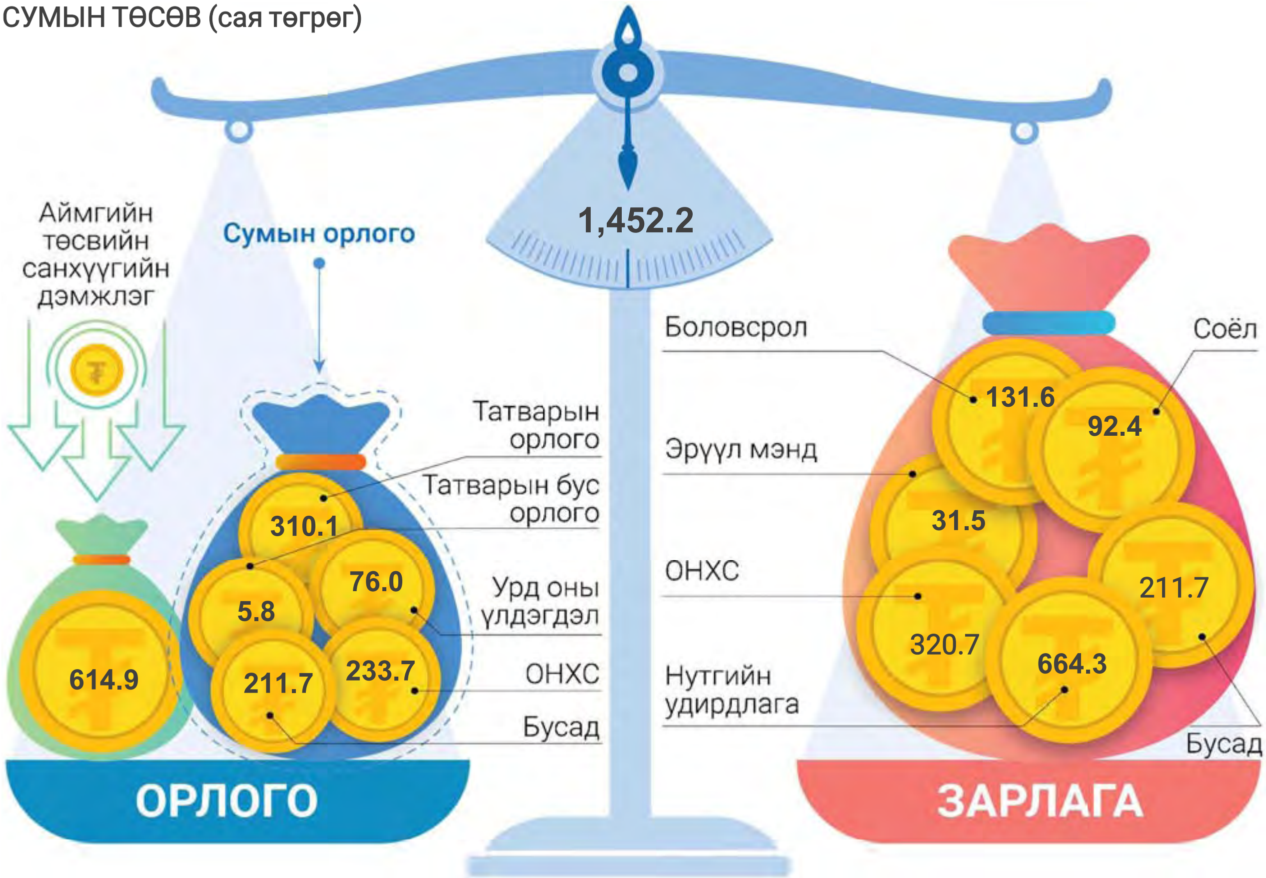

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

1,947.10
"Шинэ сум" төсөл

559.1
Соёлын төвийн барилга, 300 суудал

1,441.20
Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

50.0
Багийн төвийн барилга /Оч баг/

АЙМГИЙН ОНХС

91.1
Хүүхдийн тоглоомын талбай, тохижилт

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

Нийт	ОНХС	Малын тоо толгойн албан татвар	Урд оны үлдэгдэл	Уул уурхайн хандив, тусламж	Бусад
326.7	233.7	87.0	-	-	6.0

СУМЫН ОНХС

Дүн	Арга хэмжээ
27.8	Өвс тэжээлийн агуулах
55.4	Хүндэтгэлийн өргөөний засвар
35.4	Гэрэлт гудамж
45.0	Ногоон байгууламжийн хашаа
20.0	Сумын төвийн камержуулалт
30.0	Ундны усны худагт, цэвэршүүлэгч, шалны халаалт тавих
20.0	Ахмадын байрны засвар
67.5	Мал угаалгын ванн барих
19.5	Огтоно царцаа хортон мэрэгч усгтал,бэлчээр хамгаалал

БУСАД ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

Дүн	Арга хэмжээ
1.0	Хүүхэд хөгжүүлэх хамгаалах дэд хөтөлбөр
1.0	Галшар адууны баяр
1.0	Сумын аварга шалгаруулах адуучин тэмцээн
1.0	Залуучуулдын урлаг спортын наадам
1.0	Эмэгтэйчүүдийн чуулган
1.0	Малчдын чуулган

ГУРВАНБАЯН СУМ

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

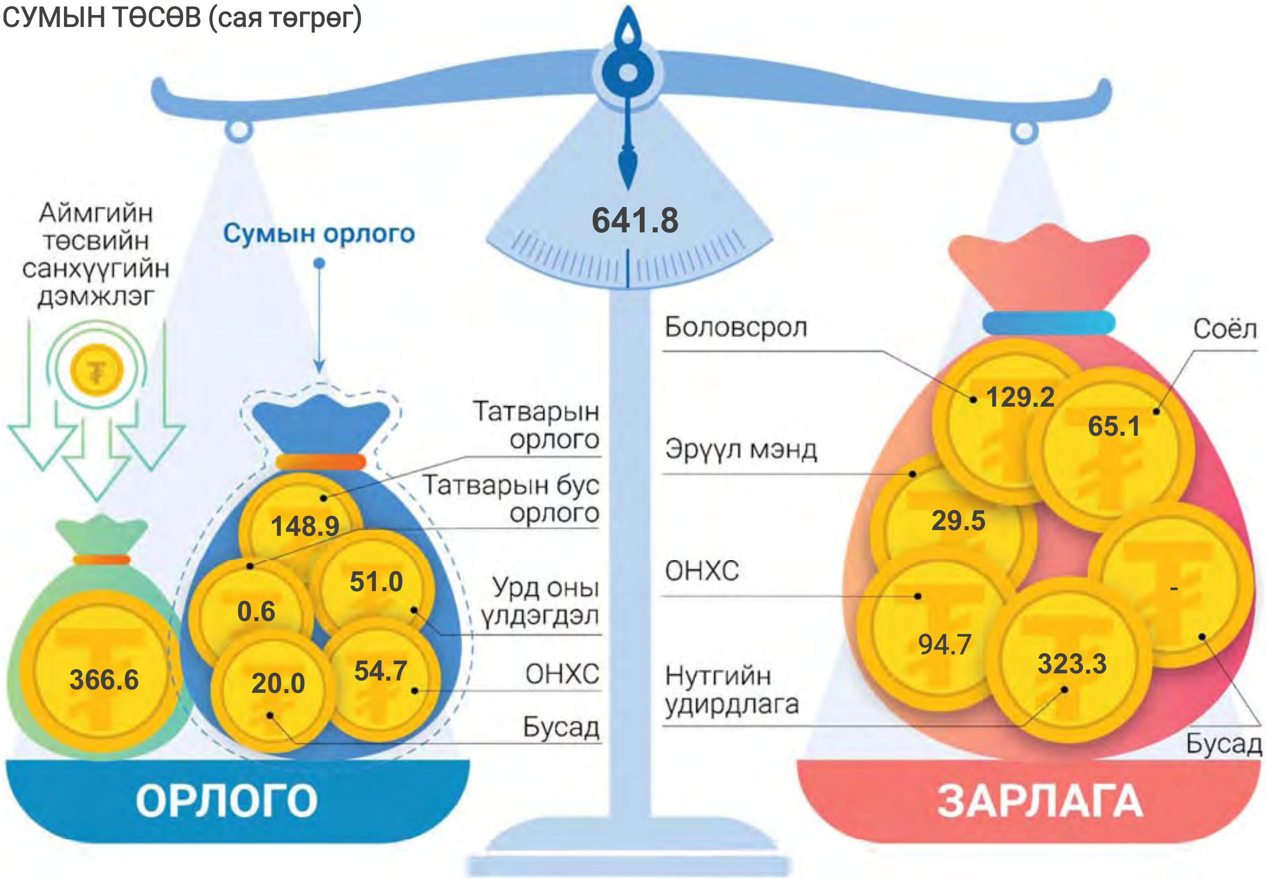

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

38.5
Сургуулийн барилгын их засвар

АЙМГИЙН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

50.0
Захирагчийн ажлын албаны байрны засвар

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

25.0
Тосгоны гэрэлтүүлэг

29.7
Нийтийн халуун ус нүүлгэн шилжүүлж засварлах

40.0
Малчдад багаж техник хэрэгсэл

ДАДАЛ СУМ

490.609 км2 газар нутагтай.

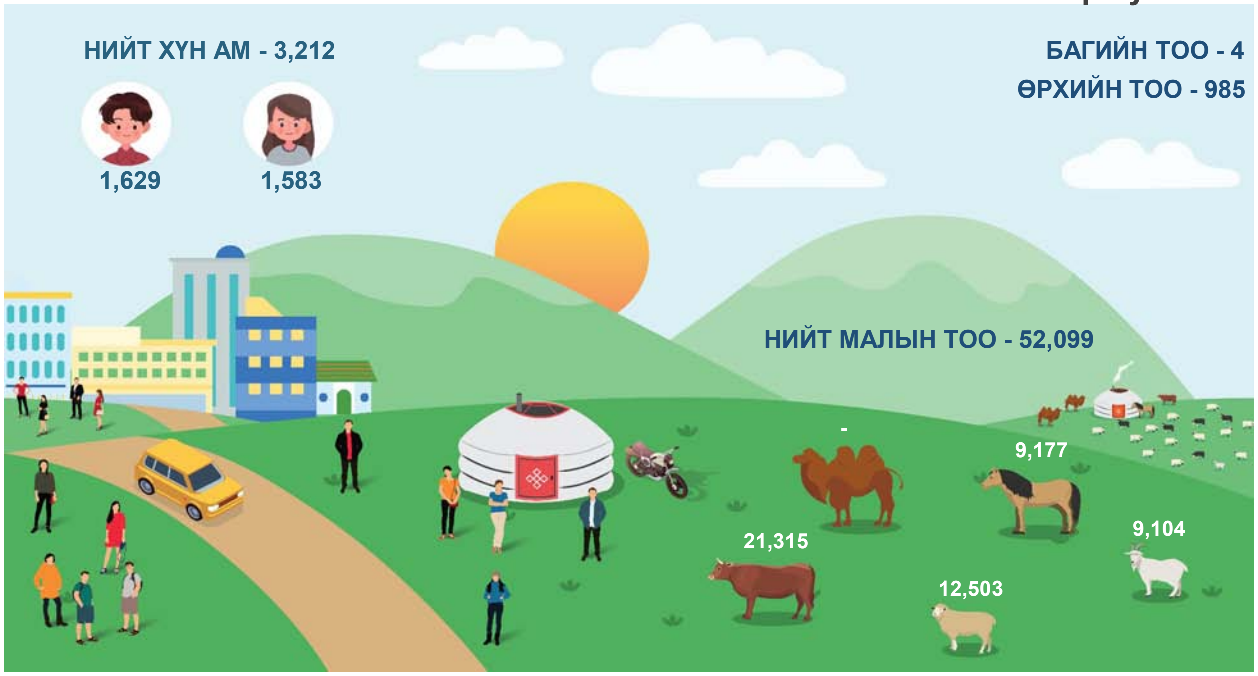

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

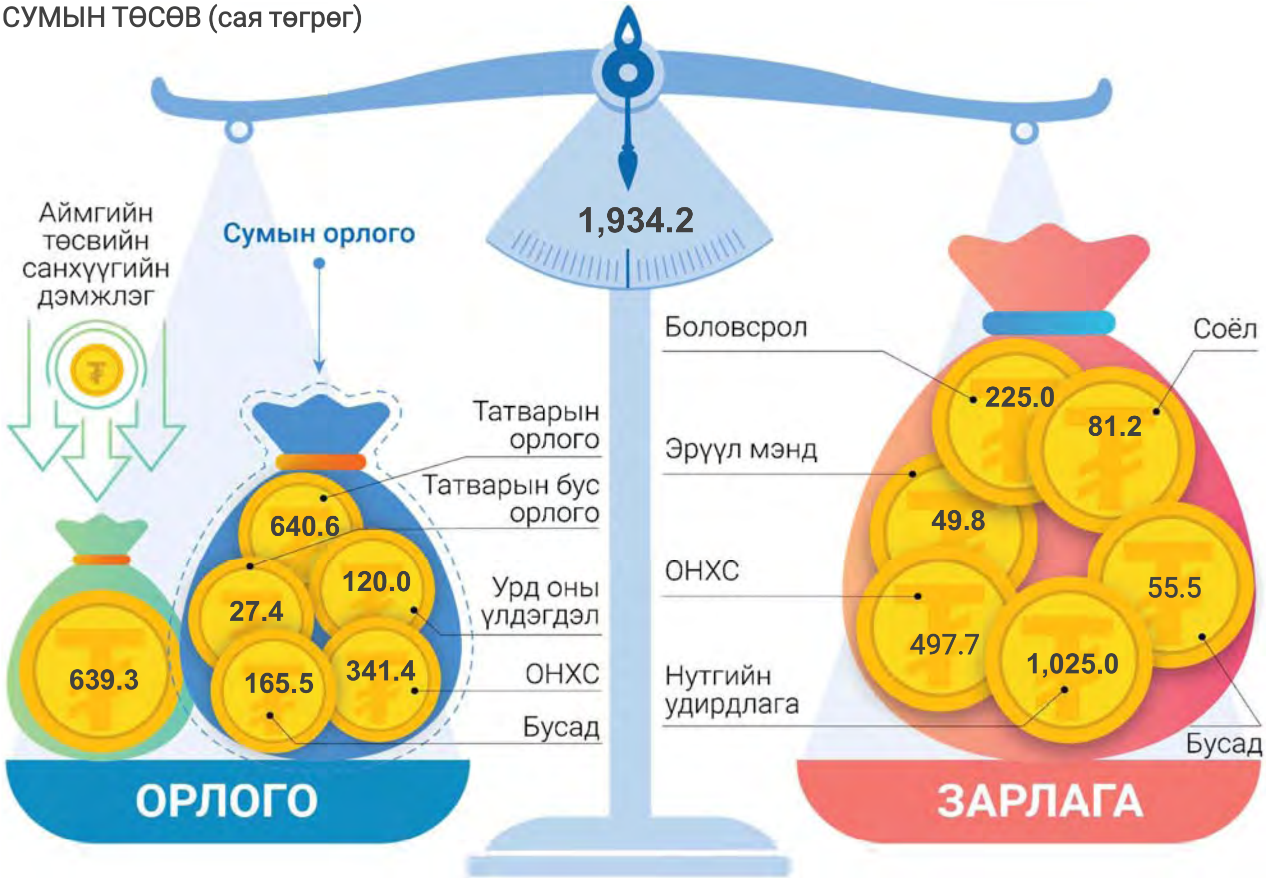

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

240
Гурван нуурын усны нөөцийг нэмэгдүүлэх зураг төсөв

1,602.7
Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

2,834.00
Чингис хот - Дадал сум чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл, 50

3,807.00
Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 3.5 км

620
Дэлүүн болдог нисэх буудлын барилга

2,253.5
Чингис хаан аялал, жуулчлалын цогцолборын цахилгаан хангамж

84.9
Шинэ суурьшлын бүсийн хэрэглэгчдийг эрчим хүчинд холбох /Хэнтий,

2,261.50
Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга

279.1
Спорт цогцолборын барилга

АЙМГИЙН ОНХС

49.9
Төв гудамж, талбай камержуулалт /Дадал сум /

102.3
Спорт цогцолборын барилгын гадна тохижилт /Дадал сум/

80.0
"Шинэ суурьшлийн бүс"-ийн 04 кв-н цахилгаан хангамж /Дадал сум/

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

75.0
Сумын Ёслол хүндэтгэлийн өрөө барих

70.3
Сумын фонд өвс тэжээлийн агуулах барих

5.0
Дадал ухаа үхэрт хавар, намрын ангилалт хийх

6.0
Малын эрүүл мэндийг хамгаалах багаж, тоног төхөөрөмж

100.0
Хуучин спорт заалны их засвар

100.0
Сумын төвд цамхаган гэрэл, гэрэлтүүлэг хийх

50.0
ЭМТ-н анхан шатны тусламжийн өрөөг тохижуулж, тоног

80.4
Сумын төвийн дэлгүүрийн дунд нэгдсэн авто зогсоол барих

6.0
Худаг засвар /Төвийн/

5.0
Зураг төсөв

ДАРХАН СУМ

435.686 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

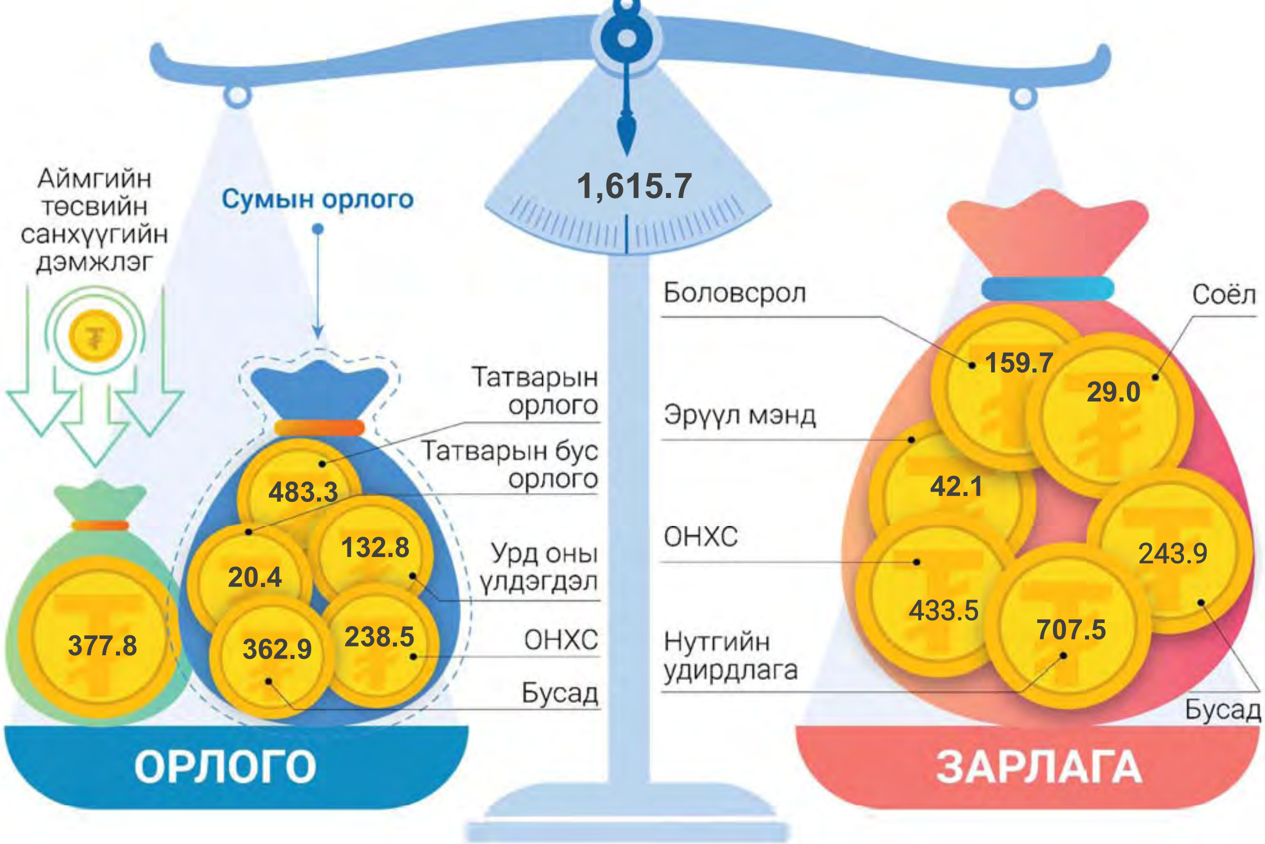

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

88.3
Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор

498.3
Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөл

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

50.0
Сургуулийн барилгын их засвар

40.0
Ерөнхий боловсролын сургуулийн багш, ажилчдын 4-н айлын орон

АЙМГИЙН ОНХС

50.0
Яруу найрагч Р.Чойномын гэр музейн барилгын их засвар /Дархан сум/

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

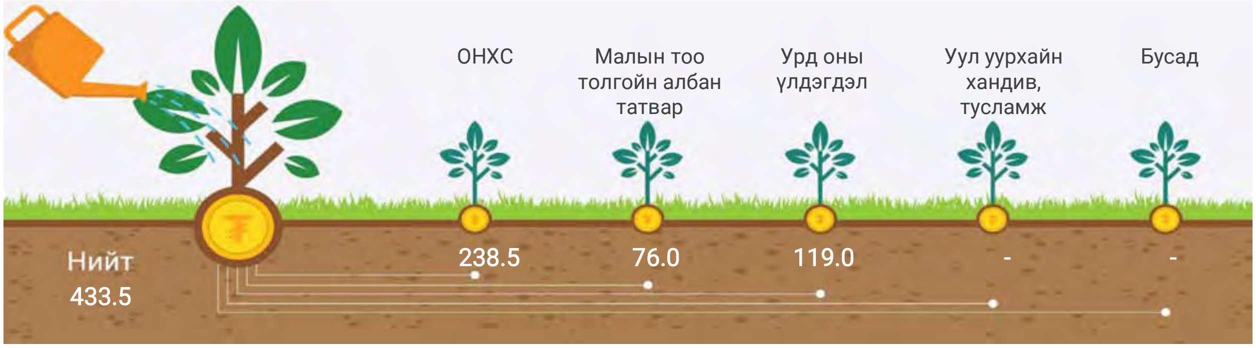

СУМЫН ОНХС

- **94.9** Наадмын талбай морь барианы газрыг шинэчлэх
- **1.8** Архидалтгүй Дархан хөтөлбөр
- **75.0** Ариутгалын ДҮК машин
- **5.0** Баяр наадмын зардал
- **50.5** Шинэ суурьшилын бүсийн гэрэлтүүлэг
- **37.0** Ёслол хүндэтгэлийн 6 ханатай гэр
- **15.0** Угсардаг асар майхан
- **20.0** Зураг төсвийн үнэ
- **35.0** Зөөврийн ОО
- **16.3** Малын эрүүл мэндийг хамгаалах
- **8.0** Мал тооллогын зардал
- **16.0** Өвсний нөөц бүрдүүлэх
- **15.0** Бэлчээрийн болон шазар тариалангийн усанх хангамжийг сайжруулах
- **20.0** Гамшгаас хамгаалах зардал
- **10.0** Малчдад зориулсан сургалтын зардал
- **14.0** Малын чанарыг сайжируулах

ДЭЛГЭРХААН СУМ

383.920 км2 газар нутагтай.

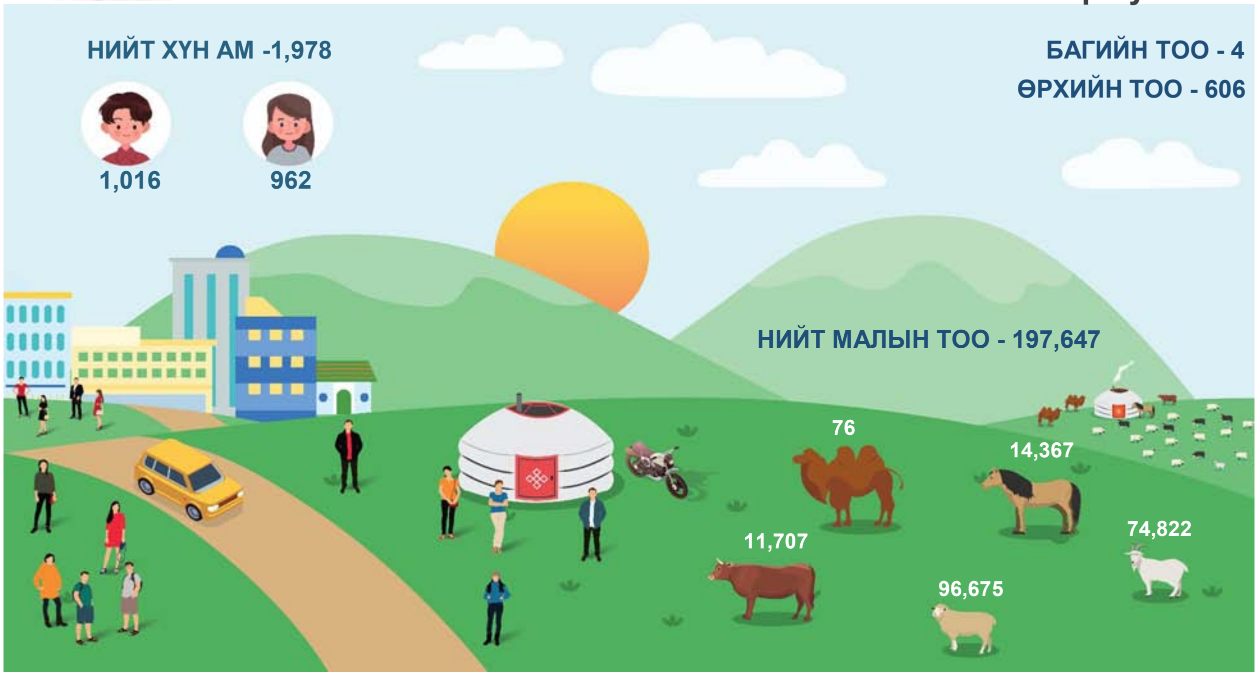

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

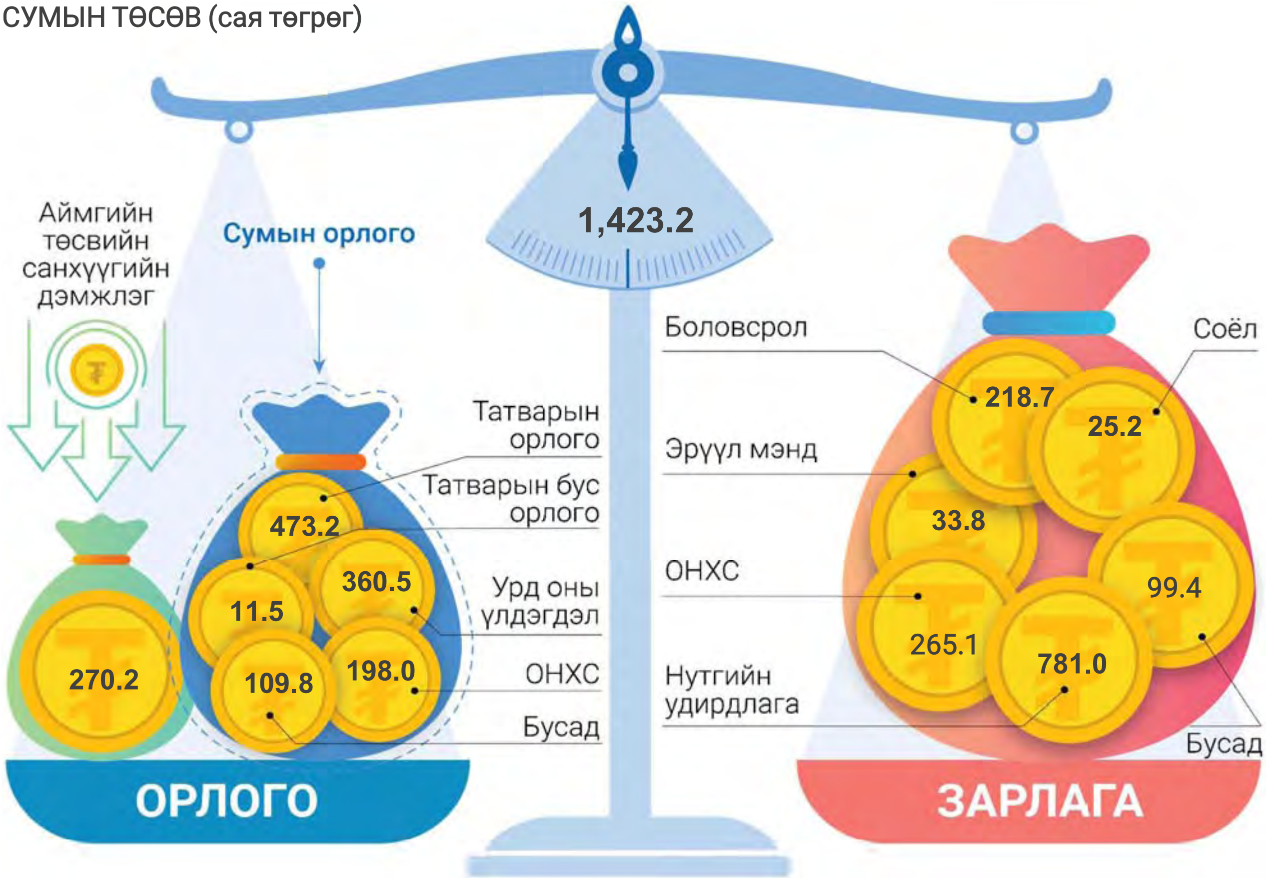

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

Нийт	Улсын төсөв	Аймгийн төсөв	Сумын төсөв	Аймгийн ОНХС	Сумын ОНХС	Бусад
12,621.6	11,960.1	396.4	-	-	265.1	-

УЛСЫН ТӨСӨВ

837.8
“Монголын нууц товчоо” цогцолборын барилга

966.2
Аварга тосон, Бүрд нууруудыг сэргээх

5,119.60
“Монголын нууц товчоо” цогцолборын барилгын интерьер, гадна тохижилт,

96.6
Хөдөлмөр, халамж, үйлчилгээний газрын ахмадын сувиллын

1,602.7
Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

3.2
Сургуулийн спорт заалны өргөтгөлийн барилга

2,988.90
Дотуур байрны барилга, 100 ор

345.1
"Монголын нууц товчоо" цогцолборын барилгын гадна цахилгаан

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

396.4
Ерөнхий боловсролын сургуулийн их засвар

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

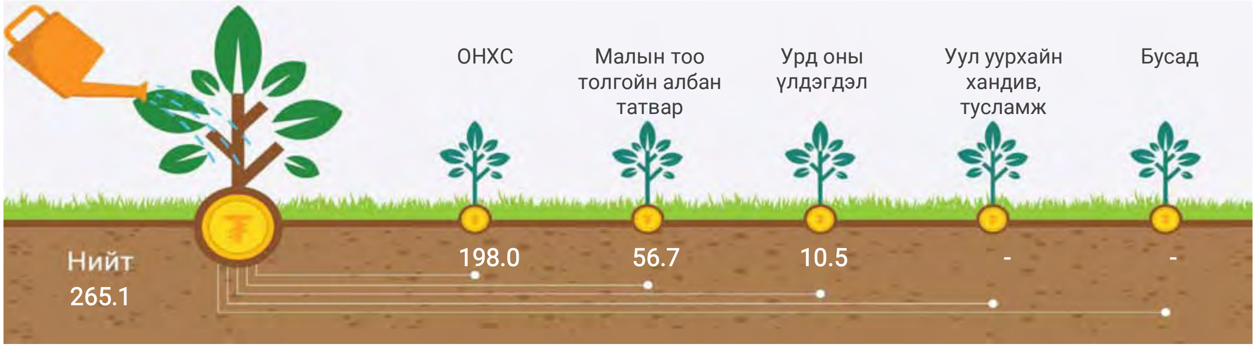

СУМЫН ОНХС

12.3	Мал нядалгааны цэгийн тохижилт
90.0	Эгнээ хороололд цахилгаан эх үүсвэр
44.5	Гудамж гэрэлтүүлэг камержуулалт
61.7	Хогны менежмент
19.8	Малын чанарыг сайжируулах
19.9	Малын эрүүл мэндийг хамгаалах
5.0	Малын эрүүл мэндийг хамгаалах
12.0	Малчдад мэдээлэл өгөх сургалтын зардал

ЖАРГАЛТХААН СУМ

284.608 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

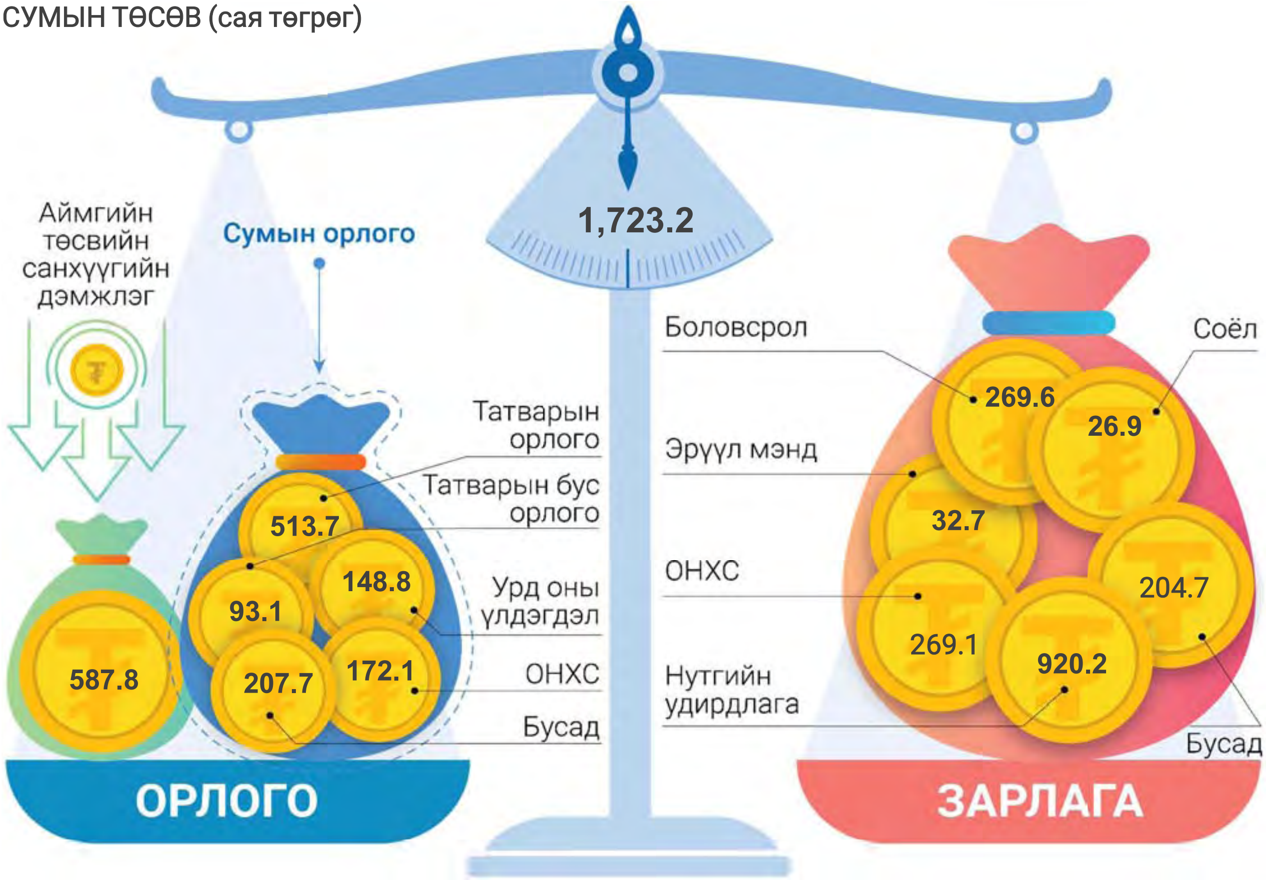

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

470.9
Сумын төвийн гадна цэвэр усны шугам сүлжээ

3,884.80
Сургуулийн барилга, 320 суудал

1,032.80
Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

146.0
Ерөнхий боловсролын сургуулийн дотуур байрны их засвар

СУМЫН ТӨСӨВ

37.0
Төв гудамжны зам дагуу явган хүний зам тавих

20.0
Наадмын талбайг засварлах

10.0
Нийтийн ариун цэврийн байгууламж

18.0
Асар худалдан авах

5.0
Тэр бум үндэсний хөдөлгөөн

АЙМГИЙН ОНХС

50.0
Сумын төвийн гэрэлтүүлэг

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

2.9
Мал эмнэлгийн бар код уншигч

5.0
Малчдад зориулсан сургалт сурталчилгаа

50.0
Бэлчээрийн усан хангамж сайжруулах

11.0
Бэлчээрийн худаг сэргээн засварлах

8.0
Малчдад сургалтын тоног төхөөрөмж

20.0
Постны зөөврийн сууц

90.0
Соёлын төвийн өргөтгөл

55.0
Цахилгаан шугамын өргөтгөл дэд станц

20.0
Зөөврийн ариун цэврийн байгууламж

7.1
Зураг төсвийн зардал

МӨРӨН СУМ

221.570 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

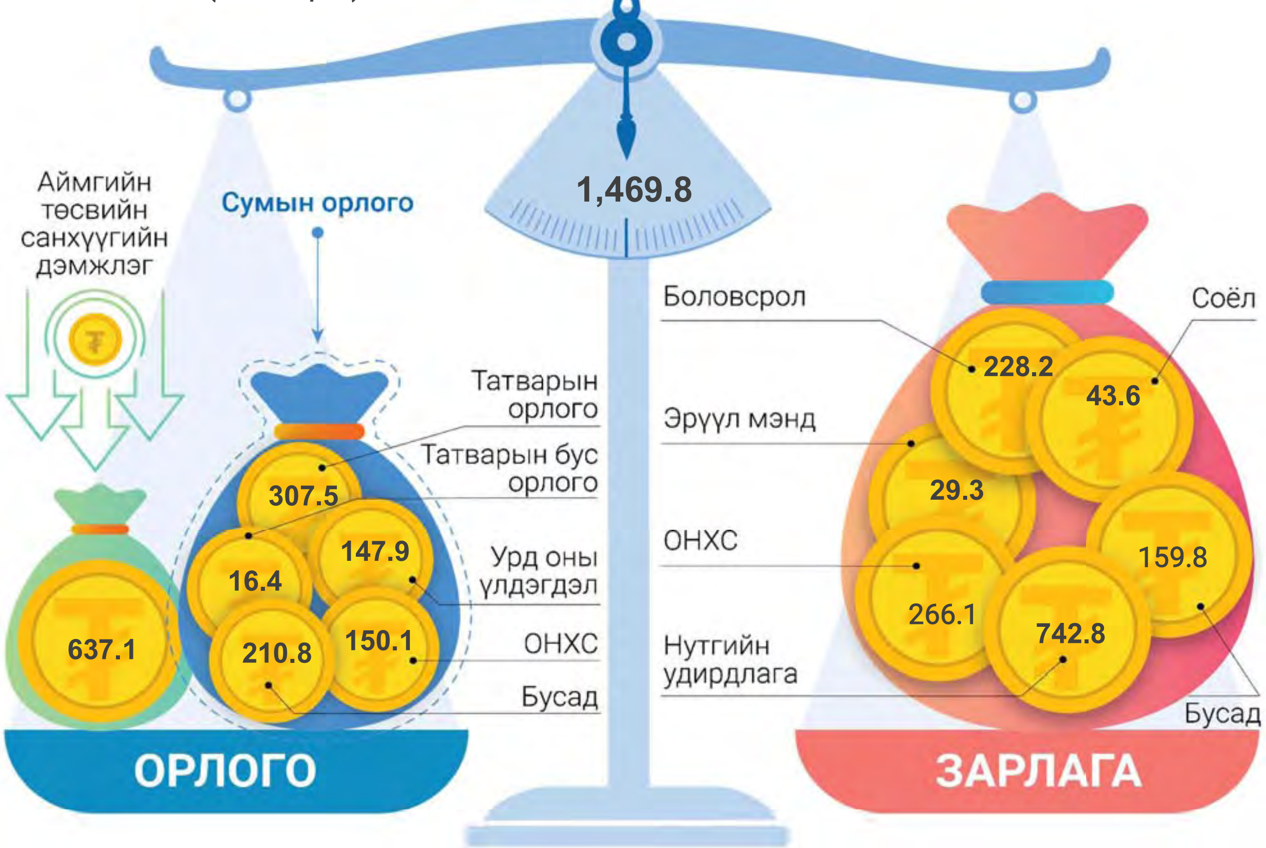

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

1,602.7
Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

699.5
Сургуулийн барилга, урлаг заал, 200 суудал

1,309.80
Соёлын төвийн барилга, 240 суудал

247.6
Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 2 км

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

179.0
Эрүүл мэндийн төвийн засвар

АЙМГИЙН ОНХС

59.9
Соёлын төвд тоног төхөөрөмж

40.0
Шинэ суурьшлын бүсэд 04 кв-ын агаарын шугам татах

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

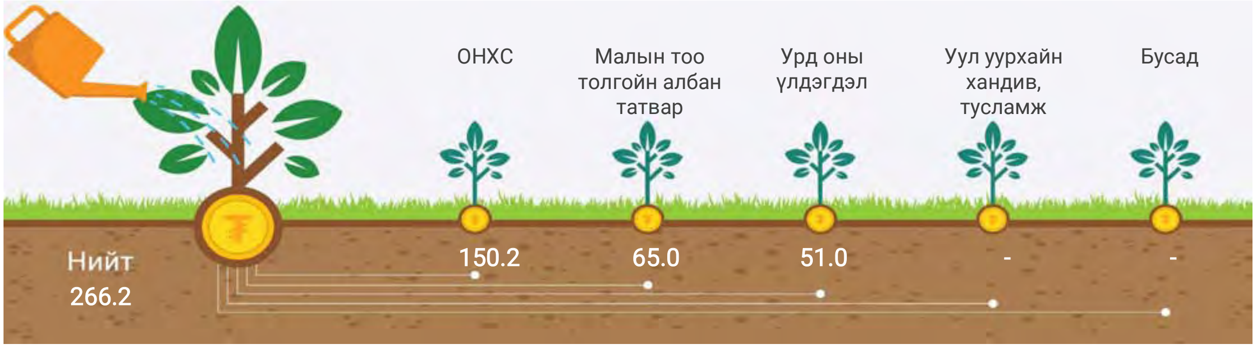

СУМЫН ОНХС

Дүн	Төсөл
5.4	Цэцэрлэгт хүрээлэн
30.0	Хөв цөөрмийн зураг төсөв
62.8	Наадмын талбайн их засвар
32.0	Мөрөн өдөрлөгийн тохижилт
50.0	Зөөлөн, Өлзийт багийн их засвар
10.0	Өвс тэжээлийн фонд
1.0	Оготно устгал /5000 га/
75.0	Ариутгалын машин

НОРОВЛИН СУМ

547.602 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

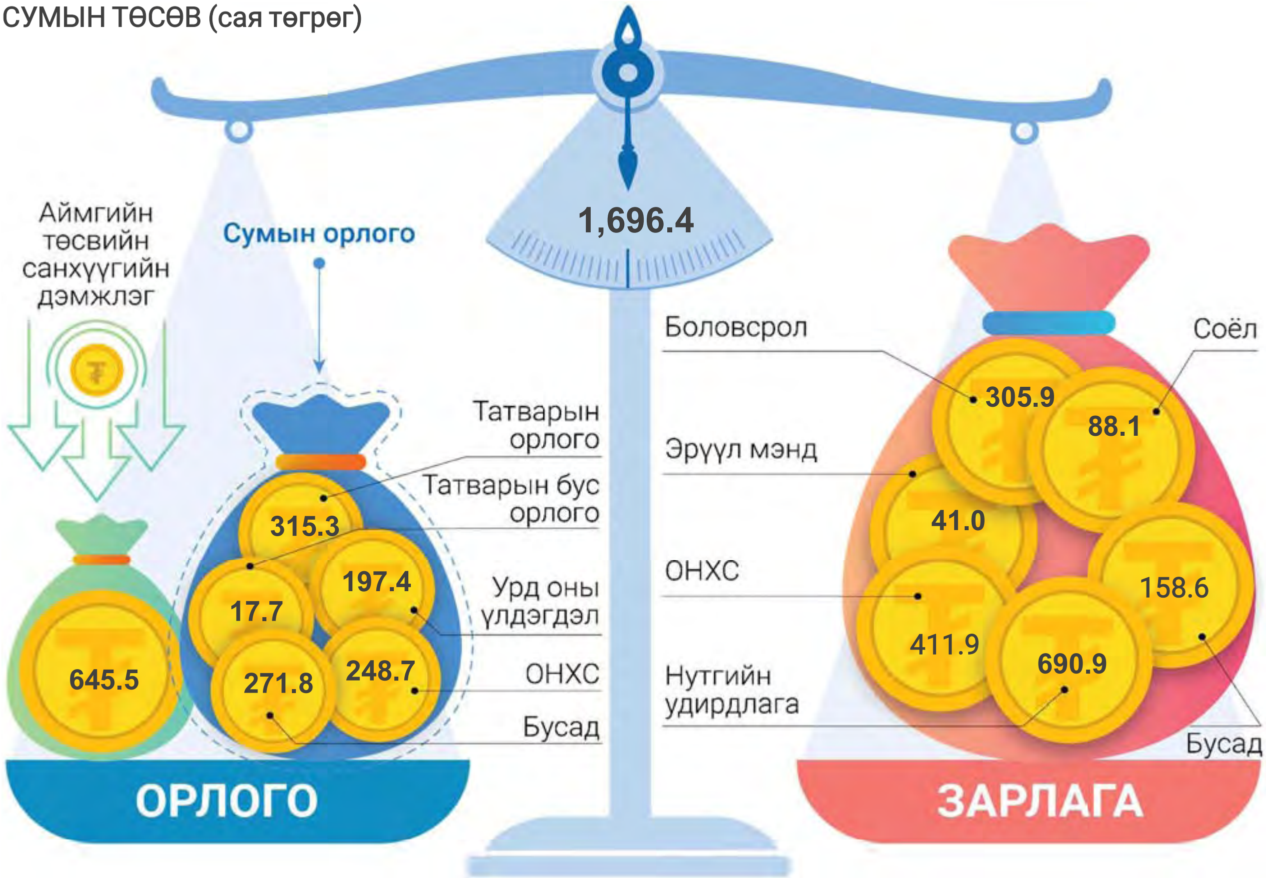

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

312.2
“Шихихутаг нууц товчоо” түүхэн аялал жуулчлалын цогцолборын барилга

2,515.30
“Шихихутаг нууц товчоо” цогцолборын тохижилт

1,602.7
Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж,

1,137.20
Соёлын төвийн барилга, 400 суудал

21,856.70
Норовлин сумаас Баян-Уул чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 68.3 км

47,335.20
Өндөрхаан-Норовлин чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл, 130

84.9
Шинэ суурьшлын бүсийн хэрэглэгчдийг эрчим хүчинд холбох

АЙМГИЙН ОНХС

60.0
Сумын төвийн гэрэлтүүлэг

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

Дүн	Төсөл
120.0	Ухаалаг худаг шинээр нэмэх /Улз, Дэл, Дэнж/
132.4	Сумын дахин боловсрох хог хаягллыг ангилан ялгаж, боловсруулах
60.0	Ногоон байгууламж
70.0	Олон үйлдэлт мал угаалгын авто машин
5.0	Малчдын зөвлөгөөн
10.0	Малын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ
14.4	Онон багт мал угаалага вантай болох

ӨЛЗИЙТ ТОСГОН

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

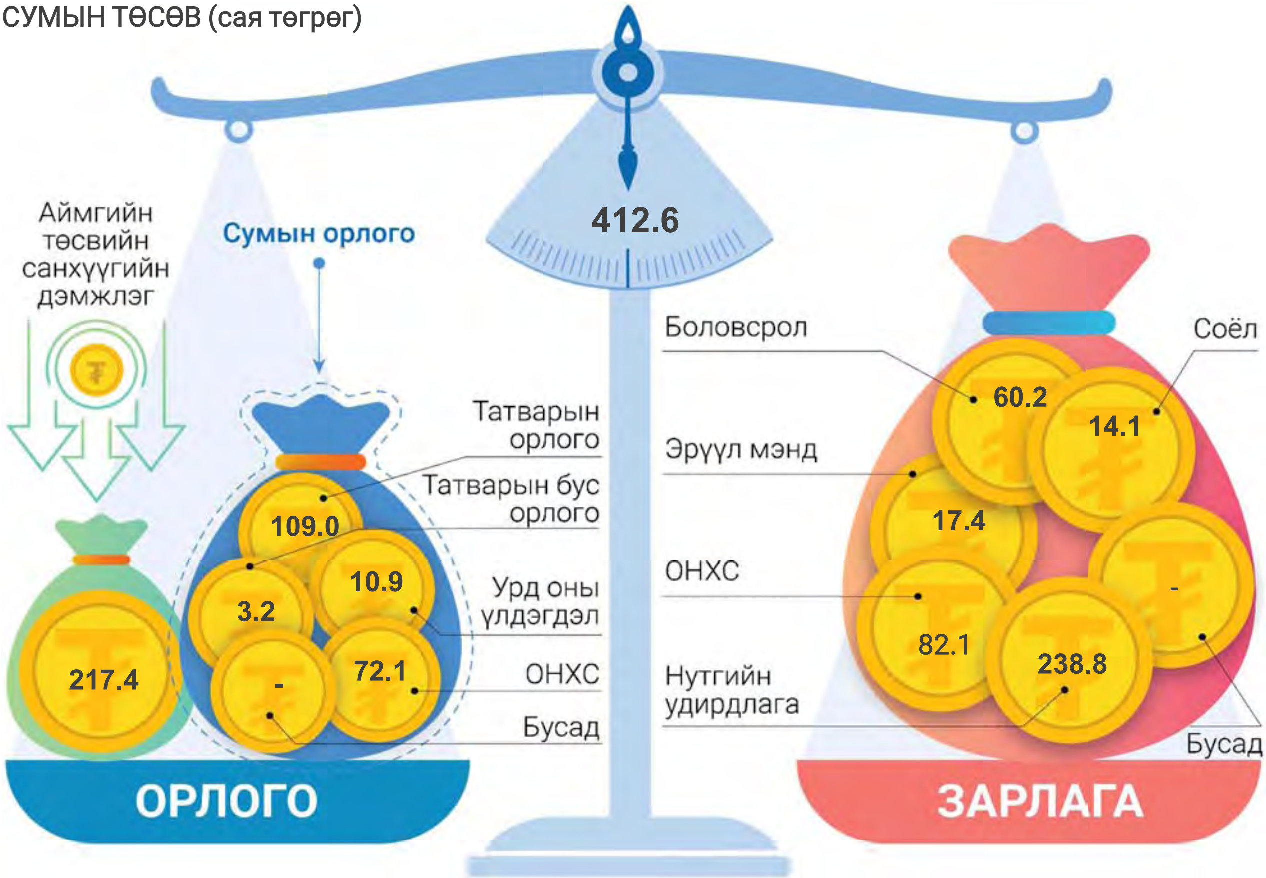

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая төгрөг)

324.5
Эрүүл мэндийн төвийн барилга

235.5
Спорт заалны барилга

АЙМГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

50.0
Соёлын төвийн барилгын их засвар

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

56.0
Хогны машин /дагалдах хэрэгсэл/

16.1
Гудамжны гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлэх

10.0
Худаг сэргээн засварлах

ӨМНӨДЭЛГЭР СУМ

1.090.167 км2 газар нутагтай.

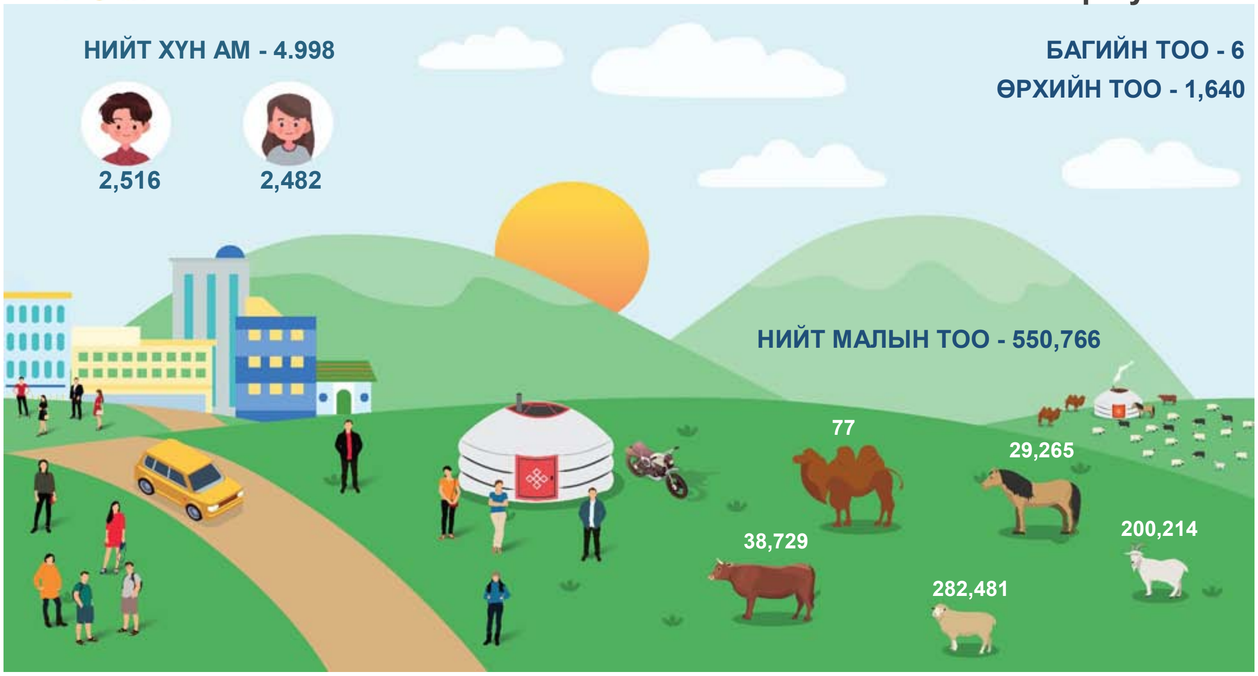

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

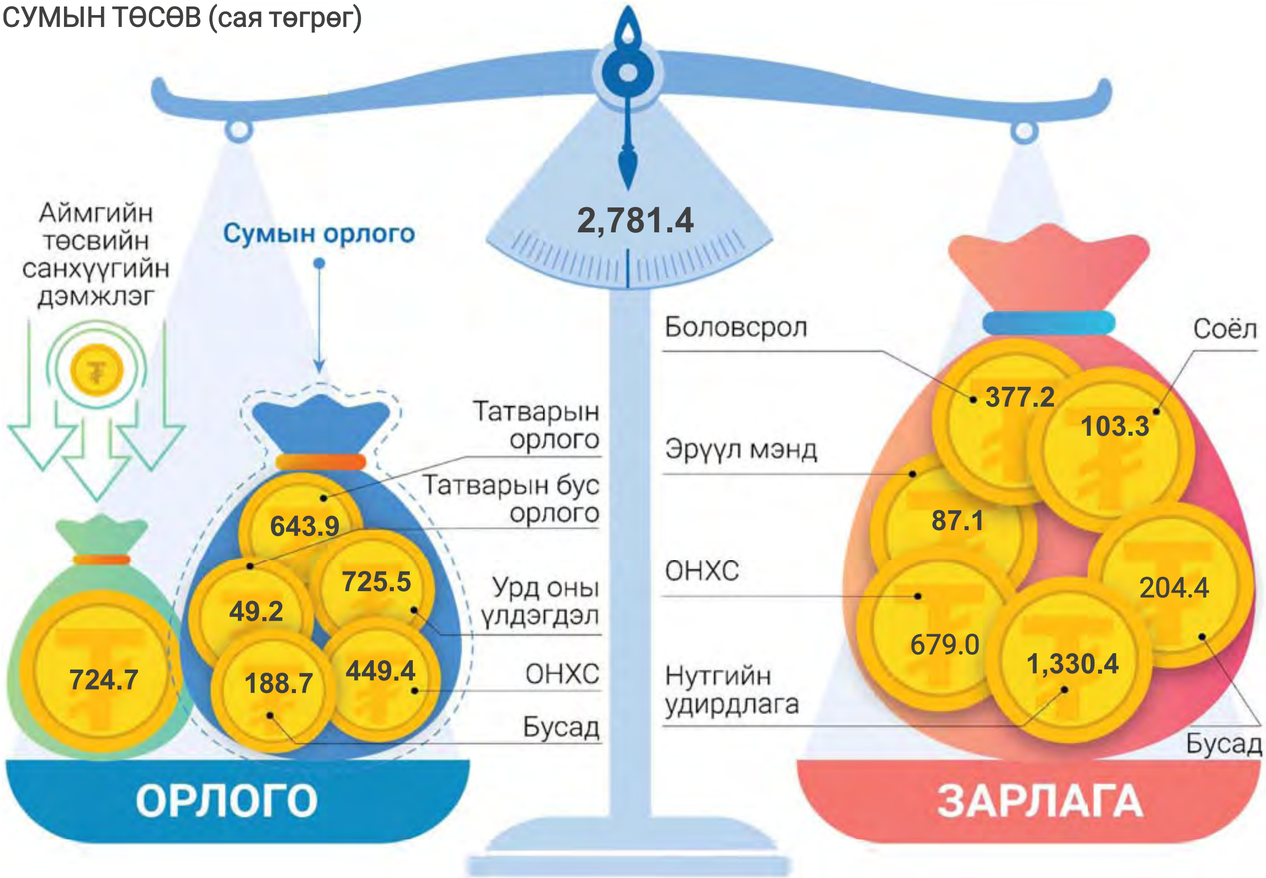

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

727.1
Цэвэр усны гадна шугам сүлжээ

1,120.20
Сургуулийн барилга, 640 суудал

21,079.20
Улаанбаатар-Чингис хот чиглэлийн авто замаас Өмнөдэлгэр сум хүртэлх

84.9
Шинэ суурьшлын бүсийн хэрэглэгчдийг эрчим хүчинд холбох

346.2
Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 20 ор

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

47.0
Дотуур байрны засвар

СУМЫН ТӨСӨВ

12.0
Бага сургуулийн дээврийн ажил

20.0
Хог ангилах цэг

20.0
Наадмын талбайн тохижилт

78.2
Хүүхдийн тоглоомын талбай

АЙМГИЙН ОНХС

70.0
Халуун ус, эко ариун цэврийн байгууламж

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

СУМЫН ОНХС

Дүн	Төсөл
96.4	Дулаан граж
99.0	Хогын цэгийг цэгцлэх
120.0	Иж бүрэн цахим худаг /3 ширхэг/
99.0	Соёл амралтын хүрээлэнгийн тохижилт
20.0	Төсвийн байгууллагын өнгө үзэмж нэмэгдүүлэх
14.2	Наран багийн тохижилт
14.4	Хэнтий багийн засвар
14.2	Талын булаг багт өргөтгөл
14.2	Чандган багийн халаалт
78.0	Бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх /6-н багт/
70.0	Хэнтий багийн гүүр
11.0	Мал угаах ванн
5.0	Малын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх
13.6	Малчдад зориулсан сургалт
6.0	Малын чанар сайжруулах
4.0	Бэлчээрийн менежментийг сайжруулах

ХЭРЛЭН СУМ

378.280 км2 газар нутагтай.

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

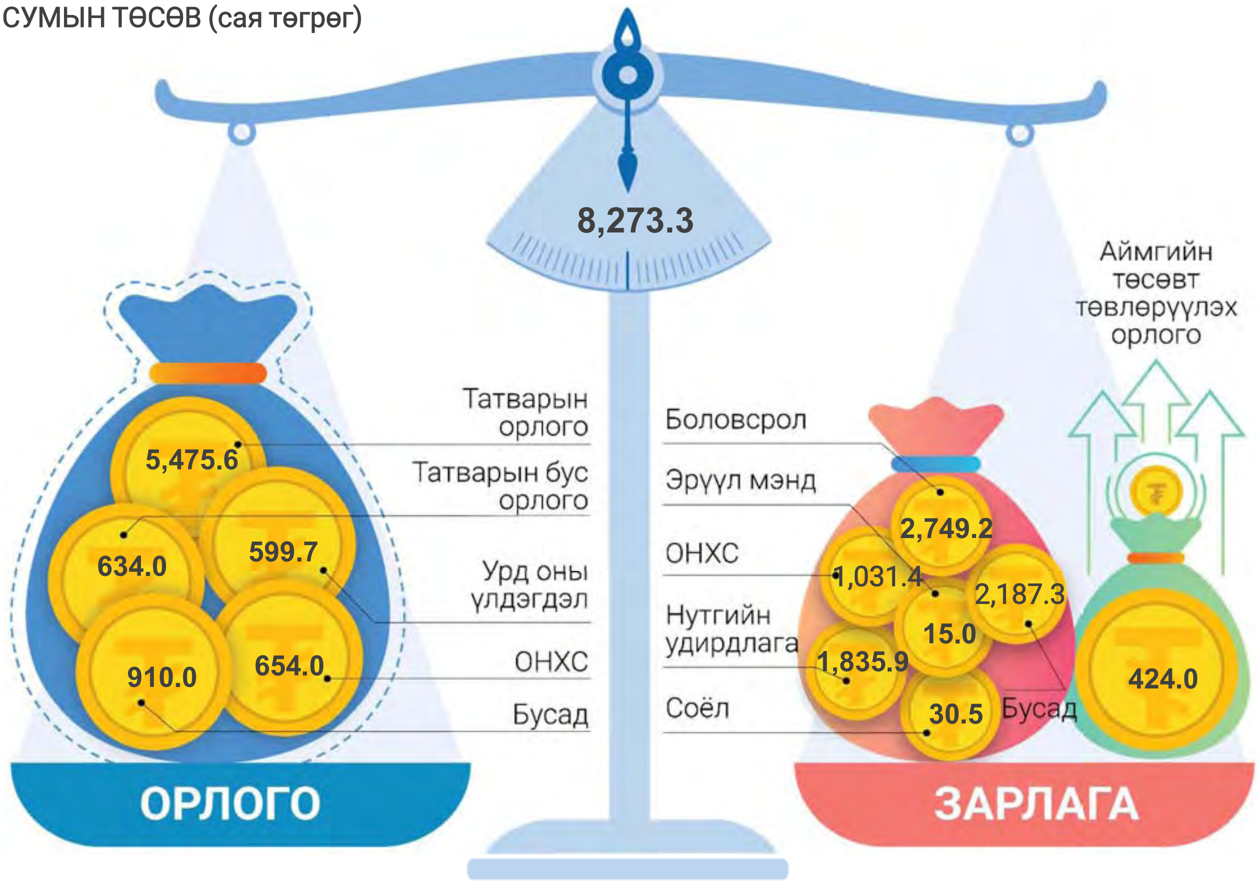

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

363.4
Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны харьяа байгууллагуудын нэгдсэн

1,249.90
Улсын бүртгэлийн хэлтсийн барилга

1,250.70
Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын цагдан хорих байрны барилга

9,121.30
Үерийн хамгаалалтын байгууламж

5,589.20
Чингис хотын бохир усны төв коллекторын шугамын шинэчлэл, өргөх станц

18,316.40
Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ

510.2
Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 3 дугаар цэцэрлэг

390.2
Сургуулийн спорт заалны барилга 4 дүгээр сургууль

2,160.10
Дотуур байрны барилга, 100 ор /Тэмүүжин цогцолбор сургууль/

2,976.50
Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 200 ор /1 дүгээр цэцэрлэг/

909.5
Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /5 дугаар цэцэрлэг/

55.6
Сургуулийн гадна болон дээврийн засвар /Тэмүүжин цогцолбор

9,500.00
Хан-Хэнтий чуулгын барилга

605.4
Орон нутаг судлах музейн барилга

2,339.20
Орон нутаг судлах музейн тоног төхөөрөмж

3,435.80
Дулааны станцын 2 дугаар хэлхээний шугам засвар, шинэчлэл-3 дугаар ээлж

84.9
Шинэ суурьшлын бүсийн хэрэглэгчдийг эрчим хүчинд холбох /Хэнтий,

159.7
Нэгдсэн эмнэлгийн төрөх тасгийн барилгын их засвар

СУМЫН ОНХС-ГИЙН ЭХ ҮҮСВЭР (сая.төг)

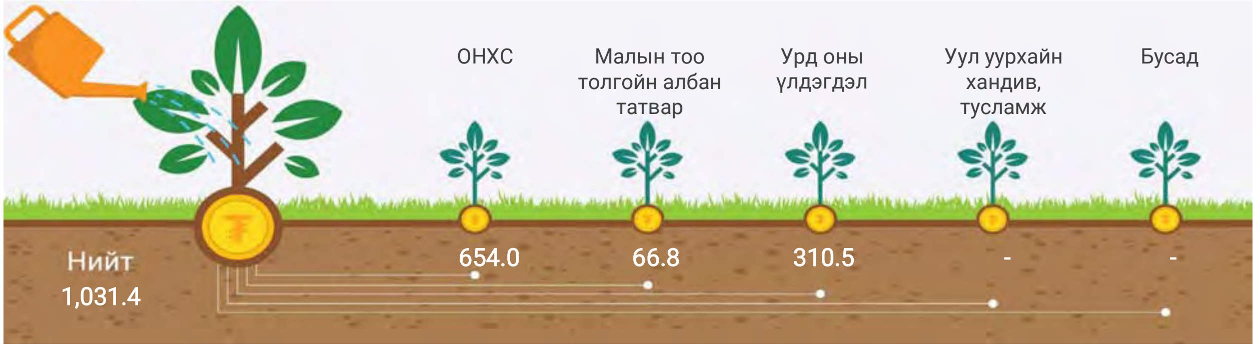

СУМЫН ОНХС

45.7
ЕБС, СӨБ орчмын авто замын гарц, хурд сааруулагч, тэмдэг

227.0
Гэр хорооллын гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлэх

80.0
ХХЦС-ийн биеийн тамирын гадна талбайн тохижилт

80.0
Хорихын байранд гадна гар бөмбөг сагсны талбай байгуулах

50.0
Ахмадын цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулах

64.8
10-р цэцэрлэгийн авто зогсоол

65.2
5-р цэцэрлэгийн авто зогсоол

50.0
Соёлын төвийн тоног төхөөрөмж

80.0
БАМ-н байрны инженерийн шугам сүлжээний засвар

90.0
Оюуны шим өрхийн эрүүл мэндийн төвийн гадна авто зогсоол

30.0
Тахилгат тосгоны малчдын дунд гүн өрмийн худаг гаргах

15.0
Мал угаалгын ванн засвар /Тахилгат тосгон/

15.0
Мал угаалгын ванн засвар /Өлзийт тосгон/

50.0
Малчдын ундны усны худаг

8.0
Бэлчээрийн худаг сэргээх

15.5
Малын халдварт өвчинтэй тэмцэх, Авто помп, нөөц сав

1.3
Автомакс 5ш

4.0
Малчдын бүлэг, БАХ-ыг чадавхижуулах сургалт

60.0
Ариутгалын автодук машин худалдан авах 2ш

ХЭРЛЭНБАЯН УЛААН ТОСГОН

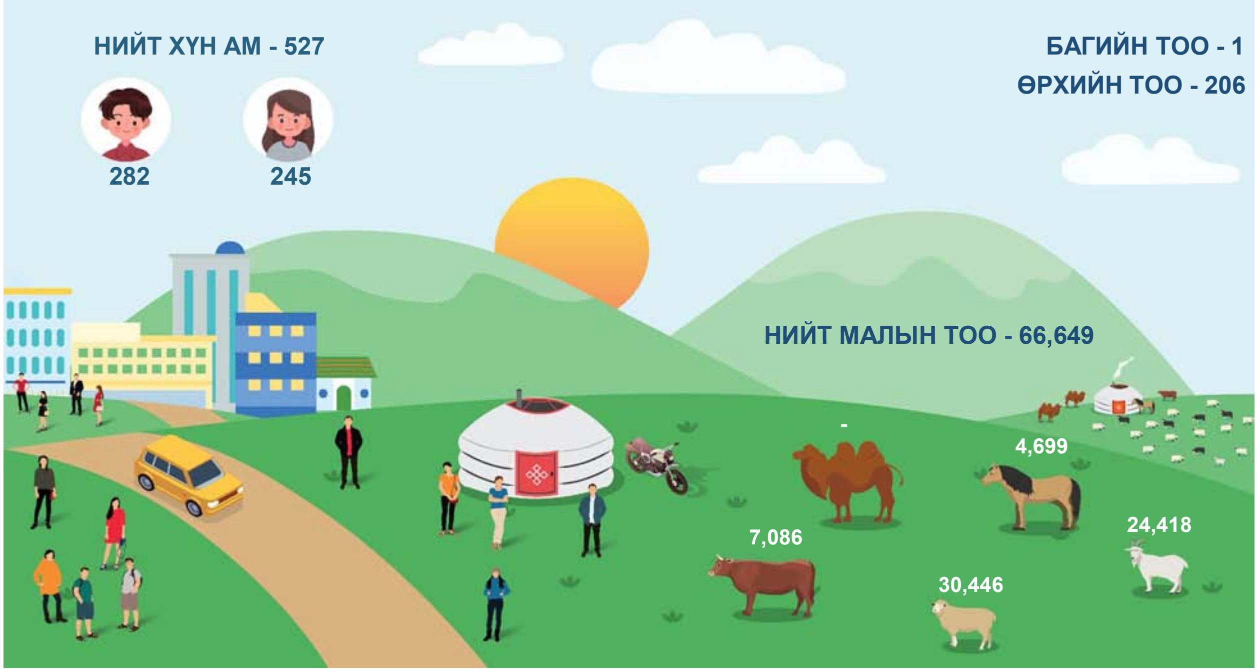

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

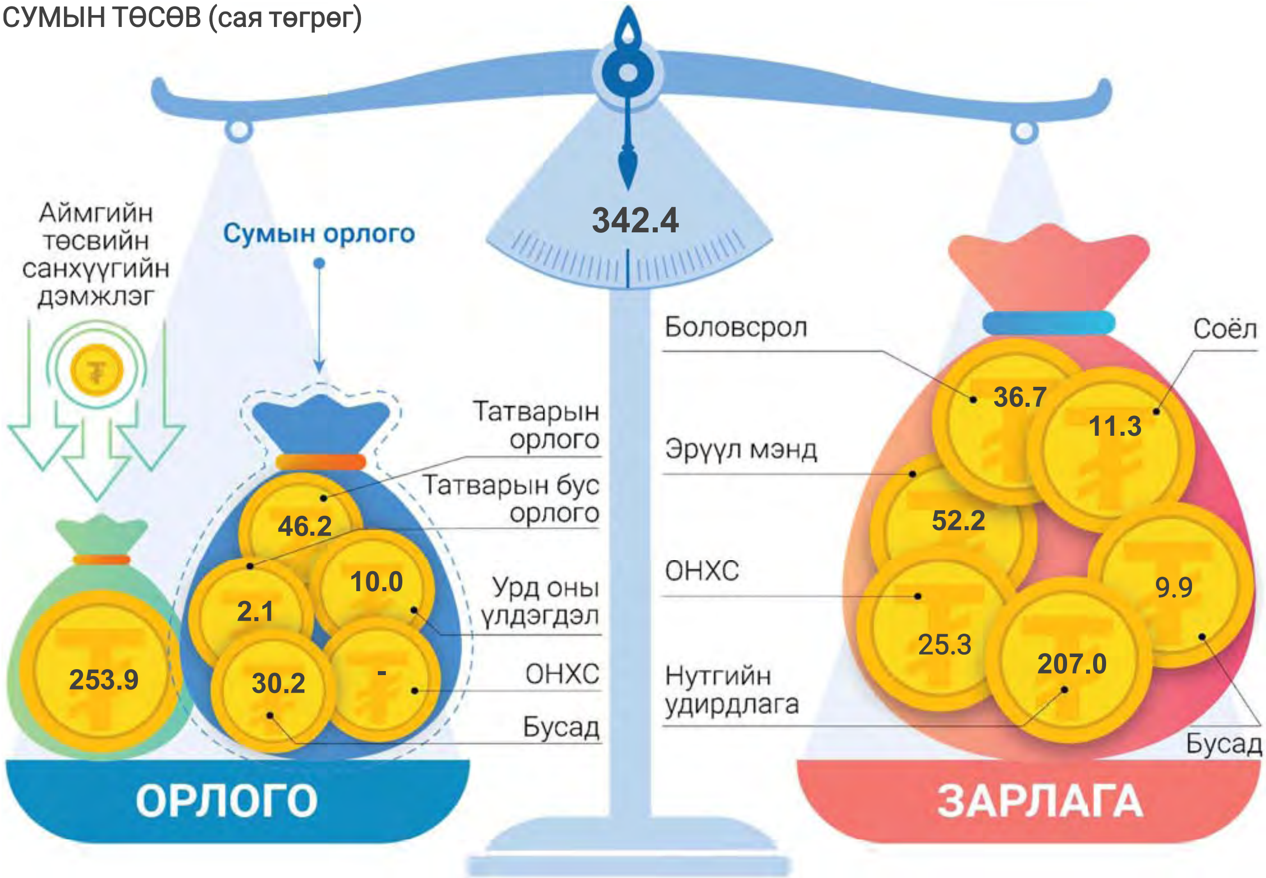

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

113.8
Эрүүл мэндийн төвийн барилга

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

20.0
Эрүүл мэндийн төвд автомашин

АЙМГИЙН ОНХС

60.0
ЕБС-ийн дотуур байрны барилгын их засвар

ЦЭНХЭРМАНДАЛ СУМ

319.287 км2 газар нутагтай.

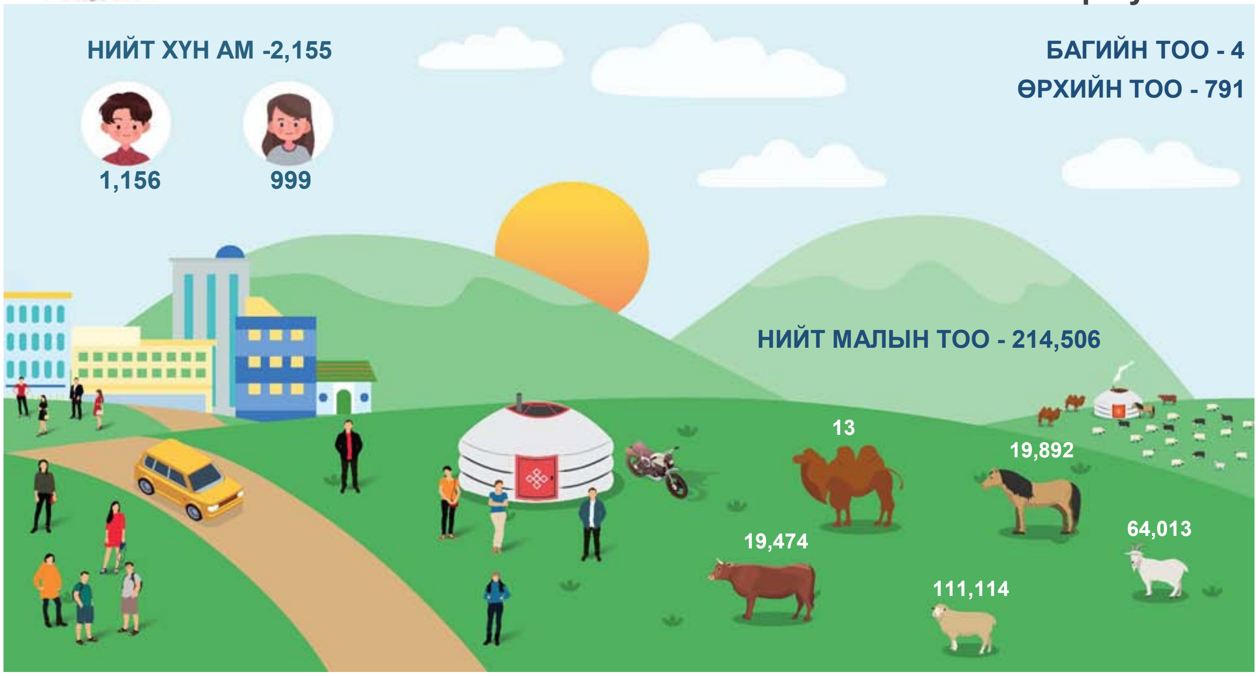

СУМЫН ТӨСӨВ (сая төгрөг)

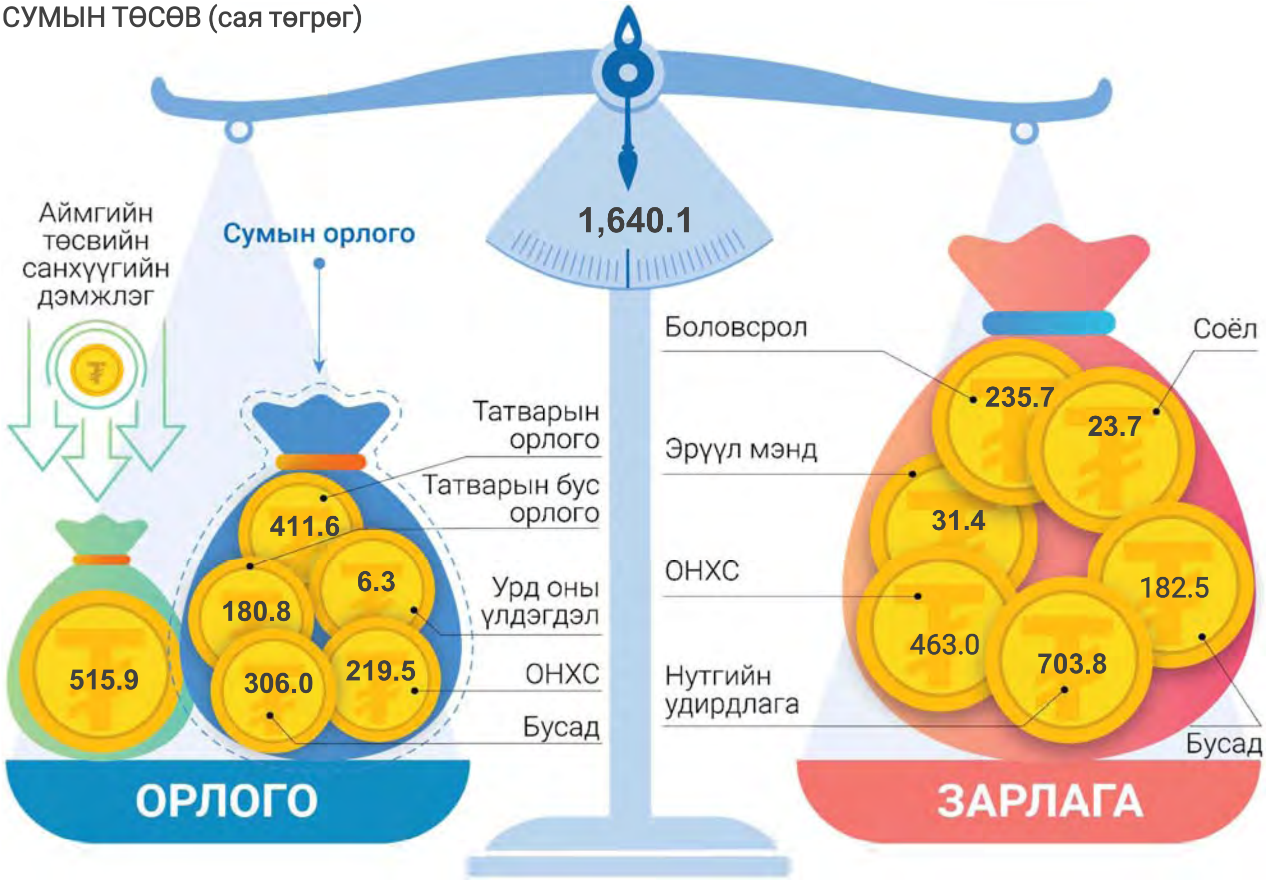

НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ (сая.төг)

УЛСЫН ТӨСӨВ

113.8
Эрүүл мэндийн төвийн барилга

АЙМГИЙН ТӨСӨВ

20.0
Эрүүл мэндийн төвд автомашин

АЙМГИЙН ОНХС

60.0
ЕБС-ийн дотуур байрны барилгын их засвар

НЭР, НЭРШЛИЙН ТАЙЛБАР

ТӨСВИЙН ОРЛОГО:

Хууль тогтоомжийн дагуу улсын болон орон нутгийн төсөв бүрдүүлэх орлого, төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлого

ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА:

Төсөв захирагчийн үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр батлагдсан төсвөөс хуваарилан, зарцуулах хөрөнгө

ТЭНЦЭЛ:

Тухайн төсвийн жилийн төсвийн нийт орлого, зарлагын зөрүү

ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ:

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ИТХ-аас баталсан, тухайн шатны төсөвт харьяалагдах ерөнхийлөн захирагчийн бүрдүүлж, хуваарилан зарцуулах хөрөнгө

ТӨСВИЙН АШИГ:

Төсвийн зарлагаас давсан орлого

ТӨСВИЙН АЛДАГДАЛ:

Төсвийн орлогоос давсан зарлага

ТӨЛӨӨЛӨН ГҮЙЦЭТГҮҮЛЭХ ТӨРИЙН ЧИГ ҮҮРЭГ:

Нэгжийн удирдлагад төрөөс шилжүүлсний дагуу түүний нэрийн өмнөөс хэрэгжүүлэх эдийн засаг, нийгмийн шинжтэй асуудлууд

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ:

Төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн зардлыг хөрөнгө оруулалт гэнэ

ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН НЭГДСЭН САН:

Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих, бүс нутгийн тэнцвэртэй байдлыг хангах зорилгоор улсын төсвөөс орон нутгийн төсөвт олгохоор дахин хуваарилалт хийх хөрөнгө

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН СУУРЬ ОРЛОГО:

Тухайн шатны төсөвт орох татварыг доод хувь, хэмжээгээр тооцсон орлого болон татварын бус орлогын нийлбэр

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН СУУРЬ ЗАРЛАГА:

Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлагыг болон орон нутгийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдох урсгал болон хөрөнгийн зарлагын нийлбэр

ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛ:

Тухайн жилийн төсвийг баталсан эрх бүхий байгууллагын шийдвэрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулахыг төсвийн тодотгол гэнэ

АЙМАГ, СУМЫН ЧИГ ҮҮРЭГ:

	ЗЗНДНТУТХ-ийн 21-22-р зүйл	Аймаг	Сум
НУТГИЙН УДИРДЛАГА	Аймгийн дунд хугацааны хөгжлийн үндсэн чиглэл, бодлого, төлөвлөлт	✓	
	Сумын хөгжлийн үндсэн чиглэл, бодлого, төлөвлөлт		✓
	Орон нутгийн өмчийн ашиглалт, эзэмшилт, захиран зарцуулалт, түүнд тавих хяналт	✓	✓
	Орон нутгийн төсөв, түүний төлөвлөлт, гүйцэтгэл, тайлан, хяналт	✓	✓
	Хууль тогтоомжид заасан хүрээнд албан татвар, төлбөр, хураамжийн хувь хэмжээг тогтоох	✓	✓
	ОНХС-гийн төлөвлөлт, хуваарилалт, зарцуулалт болон бусад сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт, тайлан, хяналт	✓	✓
	Аймгийн хүний нөөцийн бодлогын төлөвлөлт, хөтөлбөр	✓	
	Аймгийн хүний нөөцийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт, ажиллах нөхцөл		✓
ҮЙЛДВЭР ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ БАЙГАЛЬ ОРЧИН	Аймгийн хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэлийн хөтөлбөр, хэрэгжилтэд тавих хяналт	✓	
	Аймгийн хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэлийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт		✓
	Аймгийн жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сангийн менежмент	✓	
	Аймгийн аялал жуулчлалын бодлого, менежмент	✓	
	Аялал жуулчлалын үйл ажиллагааны зохицуулалт		✓
ХОТ, НИЙТИЙН АЖ АХУЙ, ДЭД БҮТЭЦ	Орон сууц, нийтийн аж ахуйн удирдлага		✓
	Гудамж, талбайн нэр, хаягжилтын нийтлэг зохицуулалт	✓	
	Суурин газрын гэрэлтүүлэг, арчлалт		✓
	Харилцаа, холбоо, цахилгаан, дулаан түгээх сүлжээ, цэвэр ус, бохир усны шугам болон хаягдал ус зайлуулах байгууламж, үерийн далан, суваг тэдгээрт хамааралтай барилга байгууламжийн төлөвлөлт, ашиглалт, хяналт,	✓	
	Сум хоорондын нийтийн тээврийн зохицуулалт	✓	
	Сумын хүн амын ундны болон ахуйн хэрэгцээний уст цэгийн төлөвлөлт, байршил, ашиглалт, хамгаалалт		✓
	Орон нутгийн зам, гүүр тэмдэг, тэмдэглэгээ, арчлалт, хамгаалалт		✓
	Суурин газрын замын хөдөлгөөн, авто зогсоолын зохицуулалт		✓
	Нийтийн эзэмшлийн зам талбай, олон нийтийн соёл амралтын хүрээлэн, ногоон байгууламжийн ашиглалт, хамгаалалт		✓
	Орон нутгийн цэвэрлэх байгууламжийн арчлалт		✓
	Гал түймэр, үерийн хамгаалалтын байгууламж, суваг шуудуу, арчлалт		✓
	Аюултай болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын менежмент	✓	
	Хог хаягдлын цэгийн байршил, энгийн хог хаягдлын менежмент		✓
	Оршуулгын газрын үйл ажиллагааны зохицуулалт		✓
ХУДАЛДАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭ	Худалдаа, үйлчилгээний нийтлэг зохицуулалт	✓	
	Худалдаа, үйлчилгээний зохион байгуулалт, хяналт		✓
НИЙГЭМ, СОЁЛЫН САЛБАР	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв, нэгдсэн эмнэлэг, аймгийн музей, театр, номын сан, соёлын ордон, биеийн тамир, спортын цогцолборын барилга байгууламж, хөдлөх хөрөнгийн ашиглалт, засвар, үйлчилгээ	✓	
	Сумын сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг, соёлын төв, номын сан, биеийн тамир, спортын барилга байгууламж, хөдлөх хөрөнгийн ашиглалт, засвар, үйлчилгээ		✓
	Хөшөө дурсгалын нийтлэг зохицуулалт	✓	
	Хөшөө дурсгалын байршил, хамгаалалт		✓

ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ТАЙЛБАР

ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль
ЗАН	Заах аргын нэгдэл
ЗДТГ	Засаг даргын Тамгын газар
ЗЗНДНТУТХ	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль
ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал
НДШ	Нийгмийн даатгалын шимтгэл
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
СӨББ	Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага
ТБОНӨХБАҮХАТ	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай
УИХ	Улсын Их Хурал
ЭМТ	Эрүүл мэндийн төв